

POLSKIE TOWARzystwo Fotograficzne

ul. C. K. 100 50-205 WROCLAW

1917-1918

POLSKIE TOWARZYSTWO ENTOMOLOGICZNE

ul. Górska 10, 00-900 Warszawa nr 80

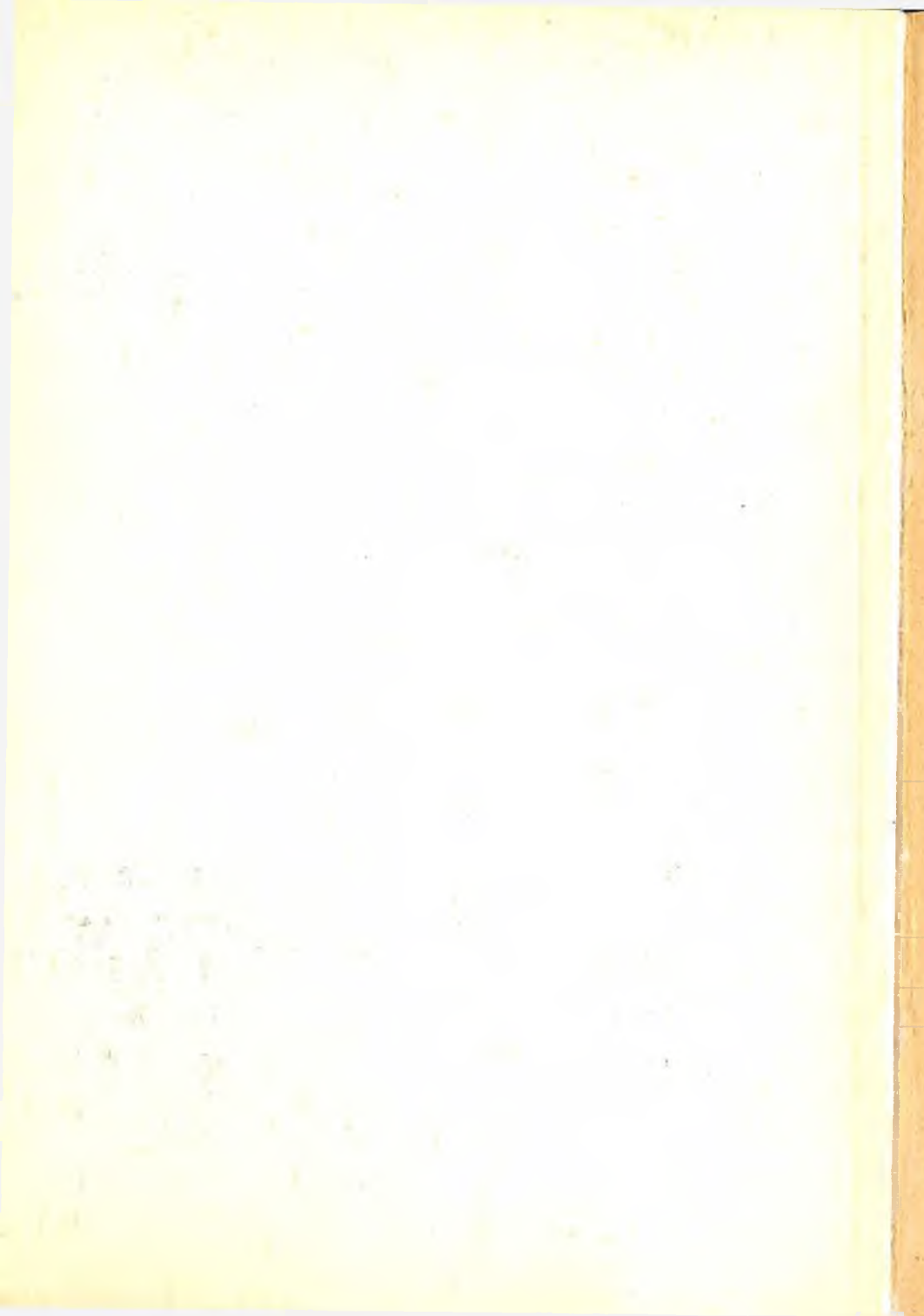
50-205 WROCŁAW
nr 22 C-537

POLSKIE TOWARZYSTWO ENTOMOLOGICZNE

BIULETYN

INFORMACYJNY

WARSZAWA 1976 • NR 18

POLSKIE TOWARZYSTWO ENTOMOLOGICZNE

BIULETYN INFORMACYJNY

Nr 18

WARSZAWA 1976

KOMITET REDAKCYJNY

prof. dr habil. Andrzej Szujecki
dr Waldemar Mikołajczyk
sekretarz: Zofia Kismanowska

Adres Komitetu Redakcyjnego
Nowy Swiat 72 Pałac Staszica
tel. 26-96-17
00-330 Warszawa

Projekt graficzny okładki: Jerzy Desselberger

BIULETYN INFORMACYJNY
POLSKIEGO TOWARZYSTWA ENTOMOLOGICZNEGO

Nr 18

W a r s z a w a

listopad 1976

KOMUNIKATY

XXXV Zjazd PTE

oraz Walne Zgromadzenie Towarzystwa odbyły się w dniach 13-15 września 1976 roku w Gdańsku. W Zjeździe uczestniczyło około 250 osób.

Nowo wybrany Zarząd Główny, Komisja Rewizyjna i Sąd Polubowny ukonstytuowały się w składzie:

Zarząd Główny PTE: prezes - prof. dr Henryk Sandner; wiceprezesa - prof. dr Zbigniew Sierpiński, doc. dr habil. Czesław Kania; sekretarz - dr Waldemar Mikołajczyk; skarbnik - dr Maria Kaczmarek; bibliotekarz - doc. dr habil. Maria Goos.

, Komisja Rewizyjna: doc. dr habil. Anna Anasiewicz, dr Bolesław Burakowski, doc. dr habil. Jerzy Pawłowski, dr Zdzisław Przybylski, dr Julia Piasecka.

Sąd Polubowny: prof. dr Janina Wengris, prof. dr Melityna Gromadska, prof. mgr Stefan Alwin.

Sprawozdanie ZG PTE za okres 1 IX 1974 - 30 VI 1976 /skrót/

Walne Zgromadzenie Członków PTE wybrało dnia 10 X 1974 roku w Wiśle Zarząd Główny i Komisję Rewizyjną, które ukonstytuowały się następująco:

Zarząd Główny

Prezes - prof. dr Henryk Sandner - kierowanie całością prac
oraz specjalna opieka nad

akcjami ogólnoprogramowymi

- Wiceprezes - prof.dr Andrzej Szujecki - opieka nad wydawnictwami i wymianą
- Wiceprezes - doc.dr hab. Czesław Kenia - sprawy członkowskie i Oddziałów
- Sekretarz - dr Waldemar Mikołajczyk - sprawy administracyjne
- Skarbnik - dr Maria Kaczmarek - sprawy finansowe
- Bibliotekarz - doc.dr hab. Piotr Niezgodziński a od 11 II 1976 r.
doc.dr hab. Maria Goos - opieka nad biblioteką

Komisja Rewizyjna

- Przewodniczący - doc.dr hab. Anna Anasiewicz
- Wiceprzewodniczący - prof.dr Władysław Bazyluk
- Członek - dr Bolesław Burakowski
- Z-cy Członka - doc.dr hab. Maria Goos
- doc.dr hab. Jerzy Pawłowski

Siedziba Zarządu Głównego znajduje się w Warszawie, ul. Nowy Świat 72 /Pałac Staszica/. Kierownik Biura PTE jest p. Zofia Kismanowska, Głównym Księgowym - p. Helena Janczyk, bibliotekarką /od 18 IV 1976 r./ p. Barbara Wyszywacz.

Towarzystwo liczy 16 Oddziałów, z czego dwa - w Kielcach i Pszczynie - powstały w okresie sprawozdawczym.

Poszczególne Oddziały skupiają następującą liczbę członków:

- Białystok /Woj. Stacja Kwarantanny i Ochrony Roślin, Białystok, ul. Mickiewicza 5, przewodniczący - mgr inż. Ludwik Wojdyła/ - 23
- Bydgoszcz /Akademia Techniczno-Rolnicza, Bydgoszcz, ul. Bernardyńska 6/8, przewodnicząca - doc.dr hab. Aleksandra Błażejewska/ - 25
- Bytom /Muzeum Okręgowe, Bytom, pl. Thaelmanna 2, przewodniczący - mgr Marian Bielewicz/ - 68

Gdańsk	/Woj. Stacja Kwarantanny i Ochrony Roślin, Gdańsk, ul. Na Skoku 48, przewodniczący - dr Piotr Górski/	- 31
Kielce	/Wyższa Szkoła Pedagogiczna, Kielce, ul. Rew. Październikowej 33, przewodniczący - prof. dr Stanisław Wiąckowski/	- 39
Kraków	/Akademia Rolnicza, Kraków, pl. Wolności 8, przewodniczący - mgr inż. Wilhelm Węglarski/	- 66
Lublin	/Akademia Rolnicza, Lublin, ul. Akademicka 15, przewodniczący - doc.mgr Mieczysław R. Krzywicki/	- 28
Łódź	/Muzeum Zakładu Ewolucjonizmu UŁ, Łódź, Park Sienkiewicza, przewodniczący - p. Zygmunt Sliwiński/	- 39
Olsztyn	/Akademia Rolniczo-Techniczna, Olsztyn-Kor- towo, przewodnicząca - prof.dr Janina Wen- gris/	- 18
Poznań	/Instytut Ochrony Roślin, Poznań, ul. Mi- czurina 20, przewodniczący - prof.dr Wło- dzimierz Romankow/	- 95
Pszczyna	/Instytut Przemysłu Organicznego, Pszczyna, ul. Doświadczalna 27, przewodniczący - doc. dr Kazimierz Górecki/ w trakcie organizacji	- -
Rzeszów	/Instytut Ochrony Roślin, Zakład Dośw., Rzeszów, ul. Gwardzystów 6, przewodniczący - dr Zdzisław Przybylski/	- 38
Skierniewice	/Instytut Sadownictwa, Skierniewice, ul. Pomologiczna 22, przewodniczący - prof.dr Zdzisław Suski/	- 29
Szczecin	/Akademia Rolnicza, Szczecin, ul. Broniews- kiego 16, przewodnicząca - doc.dr habil. Janina Honczarenko/	- 33
Warszawa	/Polska Akademia Nauk, Warszawa, ul. Nowy Świat 72, przewodniczący - ks.mgr Tomasz Bojasiński/	- 143

Wrocław /Akademia Rolnicza, Wrocław, ul. Cybulskie-
go 32, przewodniczący - doc.dr habil. Piotr
Nieżgodziński/

- 60

735

Ogółem Towarzystwo liczy 735 członków, w tym 5 członków hono-
rowych krajowych: prof. dr Marian Nunberg, prof. dr Hieronim Jaw-
łowski, prof. dr Janina Wengris, prof. dr Wacław Skuratowicz,
prof. dr Kazimierz Sembrat i 1 zagraniczny - prof. dr Edward
Sawzdarg ze Związku Radzieckiego.

W okresie sprawozdawczym przyjęto 194 nowych członków, skreś-
lono 23 osoby, w tym 6 na własną prośbę. W sumie Towarzystwo notuje
29% wzrost liczby członków.

Zmarli w tym okresie: profesorowie Jan Stach i Stanisław Smre-
czyński z Krakowa - członkowie honorowi Towarzystwa, Antoni Drozda
z Bytomia, doc. dr habil. Stanisław Liskiewicz z Wrocławia, inż.
Stanisław Flakowicz z Olsztyna, Bolesław Kowalski z Poznania, doc.
dr habil. Janina Honczarenko ze Szczecina.

W ramach Towarzystwa istnieje 5 sekcji specjalistycznych:
Seksja Entomologii Rolniczej prowadzona przez doc.dra habil. Zbig-
niewa T. Dąbrowskiego, Seksja Koleopterologiczna z przewodniczącym
doc. drem habil. Andrzejem Warchałowskim, Seksja Owadów Społecz-
nych - doc. dr habil. Bohdan Pisarski, Seksja Entomologii Leśnej -
doc.dr habil. Krystyna Borusiewicz i powstała 20 IV 1975 roku -
Seksja Lepidopterologiczna prowadzona przez prof. dra Józefa Ra-
zowskiego.

W okresie sprawozdawczym odbyło się 7 sympozjów, 5 zebrań nauko-
wych i 1 konferencja zorganizowane przez omawiane sekcje:

- 2 zebrania naukowe Sekcji Entomologii Rolniczej - "Chemorecepcja
u owadów i jej znaczenie dla entomologii stosowanej" - Kraków,
20 VI 1975 r.; uczestniczyło w nim 28 osób i Warszawa, 23 VI

1975 r. z 36 słuchaczami, reprezentującymi różnorodne instytucje z całej Polski. Wygłosił na nich referaty prof. dr L. Schoonhoven z Uniwersytetu w Wageningen /Holandia/ zaproszony do Polski przez PTE.

- zebranie naukowe Sekcji Entomologii Rolniczej - "Znaczenie pokarmu dla owadów i roztoczy i możliwości ich hodowania na sztucznych pożywkach" - Skierniewice, 28 X 1975 r.; uczestniczyły w nim 64 osoby wysłuchując 3 referatów wprowadzających, m.in. referatu dra P. Harrewijna z Wageningen /Holandia/ także zaproszonego przez PTE i 4 doniesień naukowych.
- zebranie naukowe Sekcji Entomologii Rolniczej - "Wykorzystanie zachowania się szkodników do ich zwalczania" - Warszawa, 20 II 1975 r. wygłoszono na nim 3 referaty wprowadzające i 16 doniesień, których wysłuchały 72 osoby.
- zebranie naukowe Sekcji Entomologii Rolniczej - "Znaczenie systematyki i taksonomii dla entomologii stosowanej" - Warszawa, 27 III 1976 r. z 77 słuchaczami i 8 referatami.
- IV sympozjum Sekcji Koleopterologicznej - "Nowe koncepcje taksonomiczne i aktualnie stosowane metody w badaniach entomofaunistycznych" - Mosina, 19-20 V 1975 r. z 8 referatami, których wysłuchało 42 uczestników.
- V sympozjum Sekcji Koleopterologicznej - "Badania entomologiczne w warunkach kontrolowanych /hodowla, eksperyment/" - Zwierzyniec Lubelski, 21-22 V 1976 r. Wygłoszono na nim 5 referatów, uczestniczyło 30 osób.
- konferencja naukowa Sekcji Owadów Społecznych - "Monomarium pharaonis L." - Warszawa, 11-12 IV 1975 r. W obradach brało udział 42 przedstawiciele PAN, resortu zdrowia, szkolnictwa wyższego oraz gospodarki mieszkaniowej państwowej i spółdzielczej. Wysłuchali oni 10 referatów na temat szkodliwości, rozprzestrzeniania i zwalczania mrowki faraona.

- V sympozjum Sekcji Owadów Społecznych - "Typy sygnalizacji u owadów społecznych i ich ekologiczne znaczenie" - Warszawa, 3-4 IX 1976 r. Wzięło w nim udział 21 osoby z różnych placówek naukowych z całego kraju oraz 6 gości zagranicznych, w tym 3 na koszt Towarzystwa a wygłoszono 6 referatów ilustrowanych filmem i nagraniami głosu mrówek.
- III sympozjum Sekcji Entomologii Leśnej - "Higiena i profilaktyka w ochronie lasu a problem technizacji w leśnictwie" - Krynica, 13-14 VI 1975 r. W obradach wzięły udział 22 osoby z polskich placówek naukowych i okręgowych zarządów lasów państwowych oraz prof. dr M. Stolina z Wyższej Szkoły Leśnej w Zvoleniu /Czechosłowacja/ zaproszony przez Towarzystwo, wysłuchano 3 referatów.
- IV sympozjum Sekcji Entomologii Leśnej - "Metody analizy ilościowej w badaniach populacyjnych nad gatunkami szkodników leśnych z niektórych grup biologicznych" - Toruń, 11-13 VI 1976 r., wygłoszono 8 referatów, których wysłuchało 36 osób.
- sympozjum Sekcji Lepidopterologicznej - "Dotychczasowy stan poznania motyli Polski".
- Bytom, 20 IV 1975 r. Udział wzięły 34 osoby, które wysłuchały 3 referatów wprowadzających.
- sympozjum Sekcji Lepidopterologicznej - "Ochrona motyli w Polsce"
 - Kraków, 5 VI 1976 r. z 3 referatami wprowadzającymi.

W 1976 roku Zarząd Główny uzyskał z Polskiej Akademii Nauk dewizy na zakupienie importowanych austriackich szpilek entomologicznych w liczbie 290.000 sztuk, minucji - 30.000 sztuk w łącznej kwocie 102.463.- złotych. Zostały one rozdzielone w oparciu o złożone zapotrzebowania między członków PTE ze szczególnym uwzględnieniem entomologów-amatorów.

Ostatnie Walne Zgromadzenie w Wiśle uchwaliło 4 wnioski:

- 1 - o konieczności zwiększenia wymiany wydawnictw PTE z ośrodkami

zagranicznymi

- 2 - o konieczności zwiększenia prenumeraty PPE
- 3 - oddalenie punktu 7 protokołu Komisji Rewizyjnej
- 4 - wprowadzenie w "Biuletynie Informacyjnym PTE" nowego działu "kącik amatora".

Realizacja tych zadań wygląda następująco:

- 1 - W wyniku współpracy z biblioteką Instytutu Zoologii PAN w Warszawie i dzięki jej życzliwości uzupełniliśmy adresy oraz wykazy wydawnictw entomologicznych z całego świata. Ponadto osoba prowadząca bibliotekę Towarzystwa została skierowana na kilkunastodniowe przeszkolenie do działu wymiany zagranicznej w bibliotece Instytutu Zoologii.
- 2 - Już w październiku 1974 r. do wszystkich członków został wysłany apel o zaprenumerowanie PPE. Podobny otrzymują nowo przyjmowani w szeregi Towarzystwa. W wyniku tej akcji prenumerata znacznie wzrosła /o ponad 100 egz./.
- 3 - Sprawa nie wymaga komentarza.
- 4 - Na nasz apel, do "kącika amatora" wpłynęły dwie prace, z tego jedna - chyba skutek naszego nie zrozumienia się z autorem - do tego działu nie pasuje. Jest to typowe doniesienie faunistyczne, a tych w ogóle w "Biuletynie" nie zamieszczamy.

Zarząd Główny kierował kolektywnie działalnością Towarzystwa rozpatrując wszelkie zagadnienia na 10 posiedzeniach i 2 zebraniach plenarnych. W miarę potrzeby, członkowie Zarządu załatwiali ponadto na bieżąco wszystkie sprawy związane ze sprawnym funkcjonowaniem Towarzystwa. W swojej działalności Zarząd przyjął dotychczasowy kierunek zmierzający do unowocześnienia stylu pracy Towarzystwa, czego wyrazem jest między innymi, organizacja sekcji specjalistycznych. Działalność ta znalazła uznanie władz PAN, w związku z czym prezes Polskiego Towarzystwa Entomologicznego, jako jednego z dwóch

biologicznych towarzystw, powołany został do Rady Towarzystw Naukowych.

W okresie sprawozdawczym podjęliśmy również próbę nawiązania współpracy naukowej z towarzystwami entomologicznymi krajów ościennych: Czechosłowacji, NRD i Związku Radzieckiego. Po konsultacji z zainteresowanymi stronami, przedłożyliśmy PAN projekty odpowiednich umów. Sprawa znajduje się w toku załatwiania, mamy nadzieję - pomyślnego. W ramach międzynarodowej współpracy działa również stały komitet organizacyjny Sympozjów Entomofaunistyki Europy Środkowej, w skład którego wchodzi też przedstawiciele PTE. W 1975 r. PTE na Zjeździe entomologów NRD reprezentował mgr M. Bielewicz. Posunęła się także naprzód aktualna od wielu lat sprawa polskiego nazewnictwa entomologicznego, nad którą objął pieczę prof. Stanisław Kapuściński. Został opracowany wykaz gatunków, które powinny mieć polskie nazwy. Jest to projekt przygotowany do przedyskutowania w szerszym gronie specjalistów i po weryfikacji przeznaczony do opublikowania.

W dniach 24 XII 1974 roku i 5 III 1975 roku działalność statutowa i wydawnicza Towarzystwa była przedmiotem kontroli ze strony Wydziału Finansowego Stoł. Rady Narodowej a w okresie od 26 III - 10 IV 1975 roku - całokształt działalności - ze strony Polskiej Akademii Nauk. Kontrole wypadły dla nas pomyślnie.

Praca Oddziałów miała w okresie sprawozdawczym następujący przebieg:

Oddział w Białymstoku organizował liczne zebrania z referatami zarówno kolegów z Oddziału, jak i zapraszanych prelegentów. Z akcjami szkoleniowymi i odczytami wychodzono również na zewnątrz - na szczególne podkreślenie zasługuje działalność Kolegi dra Czesława Okołowa, który sam na koncie kilkadziesiąt odczytów w kraju i zagranicą. Rozwija się współpraca ze szkołami rolniczymi, mają miejsce szkolenia służby ochrony roślin w zakresie entomologii stosowanej, nawią-

zano współpracę z litewskim towarzystwem entomologicznym. Członkowie Oddziału prowadzą na terenie białostockizny prace koleopterologiczne, zamieszczają w prasie fachowej artykuły i komunikaty o szkodnikach roślin uprawnych.

Oddział w Bydgoszczy zorganizował 10 posiedzeń z 16 referatami i pokazem filmowym. Na kilku zebraniach anonsowano entomologiczne nowości wydawnicze. Zwiedzono dwie placówki rolnicze, planowane jest wspólne opracowanie entomofauny rezerwatu cisów w Wierzchlasie. Współpracowano ze Studenckim Kołem Naukowym i młodzieżą szkół licealnych, pomagając m.in. uczestnikom olimpiad biologicznych.

Oddział w Bytomiu odbył 4 zebrania, w tym dwa referatowo-dyskusyjne z czterema referatami, zorganizował parodniową wycieczkę. Członkowie Oddziału prowadzą 23 prace indywidualne, 4 zbiorowe. Współorganizowano 5 wystaw entomologicznych, prezentując przy okazji m.in. prywatne zbiory i zamieszczając informacje o działalności Oddziału. Zorganizowano 6 drobnych, indywidualnych wystaw i wygłoszono 61 prelekcji w szkołach i świetlicach, opublikowano 4 artykuły i reportaże oraz kilkanaście notatek i komunikatów w prasie i radiu. Indywidualne zbiory dwukrotnie prezentowano i omawiano w telewizji. Zorganizowano symposium lepidopterologiczne, na którym wysunięto wniosek o powołanie Sekcji Lepidopterologicznej PTE.

Oddział w Gdańsku organizował - zgodnie z tematycznym planem pracy - comiesięczne zebrania z odczytami. Współpracuje ściśle ze Stacją Ochrony Roślin. W związku z przygotowaniami do obecnego Zjazdu i Konferencji Naukowej prowadzono liczne prace natury organizacyjnej.

Oddział w Kielcach pracuje od października 1975 roku. Oprócz prac organizacyjnych, związanych z powstaniem i zarejestrowaniem, przeprowadzono 4 zebrania referatowo-dyskusyjne oraz zorganizowano punkt konsultacyjny z zakresu entomologii.

Oddział w Krakowie zorganizował 23 comiesięczne zebrania referatowo-dyskusyjne. Omawiano na nich również wyniki badań terenowych, prowadzonych przez członków. Oddział współpracuje z Instytutem Zoologii PAN i Akademią Rolniczą w Krakowie.

Oddział w Lublinie odbył 8 zebrań referatowych, część wspólnie z Polskim Towarzystwem Zoologicznym i Polskim Towarzystwem Przyrodniczym im. Kopernika. Referaty wygłaszali zarówno członkowie Oddziału, jak i zaproszeni goście, m.in. dr h.c. AR w Lublinie, znany entomolog, prof. Czesław Bieżanko z Brazylii. Członkowie Oddziału brali czynny udział w sympozjach entomologicznych.

Oddział w Łodzi przeprowadził 4 zebrania referatowo-dyskusyjne, zorganizował dwie wycieczki, prowadzi zespołowe prace badawcze entomofauny rezerwatu "Polesie Konstantynowskie" w Łodzi. Kol. Sliwiński opracował i zorganizował wystawę entomologiczną "Wrogowie i sprzymierzeńcy rolnika" eksponowaną w muzeum w Tomaszowie i w wielu miejscowościach woj. piotrkowskiego. Zorganizowano obóz naukowy w Puszczy Białowieskiej. Oddział współpracuje ściśle z sekcją entomologiczną Studenckiego Koła Naukowego - członkowie sprawują opiekę naukową na organizowanych przez tę sekcję obozach. Służą również pomocą w zaopatrywaniu się w sprzęt entomologiczny oraz pomocą w oznaczaniu owadów.

Oddział w Olsztynie zorganizował 20 zebrań referatowych i uroczyste zebranie w związku z nadaniem Przewodniczącej Oddziału, prof. dr Janinie Wengris złotej odznaki i dyplomu członka honorowego PTE. Odbyło się wycieczka entomologiczna, podjęto badania Formicidae i Carabidae Mazurskiego Parku Krajobrazowego. Przeprowadzane są zespołowe obserwacje szkodników zbóż w okolicach Olsztyna. Oddział współpracuje ze studenckimi kołami naukowymi, LOP, PTZool., PTP im. M. Kopernika, NOT, stacjami kwarantanny i ochrony roślin. Współorganizowano miejscowe olimpiady biologiczne, wygłaszano ento-

mologiczne pogadanki.

Oddział w Poznaniu przeprowadził 14 zebrań referatowych, wielu członków publikowało popularnonaukowe artykuły, wygłaszało pogadanki w radiu i TV, prowadziło wykłady na kursach i szkoleniach.

Oddział w Pszczynie niedawno zorganizowany, rozpoczyna dopiero działalność.

Oddział w Rzeszowie zorganizował 8 zebrań referatowo-dyskusyjnych. Członkowie biorą czynny udział w organizowanych szkoleniach z zakresu entomologii stosowanej, współpracują ze służbą ochrony roślin i SITR. Popularyzacja zagadnień entomologicznych przynosi dobre rezultaty wyrażające się m.in., stałym wzrostem liczbowym Oddziału.

Oddział w Skierniewicach zorganizował 15 zebrań, na których wygłoszono 21 referatów i wyświetlono film, sympozjum Sekcji Entomologii Rolniczej oraz dwie specjalistyczne wycieczki. Członkowie Oddziału brali licznie udział w sympozjach krajowych i zagranicznych, opublikowali 25 artykułów popularnonaukowych, przeprowadzili kilkadziesiąt wykładów z zakresu ochrony sadów.

Oddział w Szczecinie organizuje zebrania referatowe, na których często goszczą prelegenci zapraszani z innych ośrodków. Udział członków Oddziału w popularyzacji wiedzy entomologicznej wyraża się również publikowaniem artykułów, wykładów na kursach i szkoleniach, współpracą ze szkołami. Utrzymywany jest również żywy kontakt z entomologami niemieckimi z Eberswalde.

Oddział w Warszawie przeprowadził 10 zebrań referatowych, nawiązał współpracę z Polskim Towarzystwem Hydrobiologicznym oraz z Instytutem Kształcenia Nauczycieli w Warszawie, organizując cykl zebrań popularyzujących niektóre zagadnienia entomologii wśród nauczycieli biologii. Zorganizowano pokaz filmów przyrodniczych, wycieczkę do Kampinoskiego Parku Narodowego i dwie w okolice War-

szawy. Rozpoczęto zbieranie informacji o interesujących pod względem entomologicznym miejscach w okolicach stolicy. Informacje te zostaną opracowane i wykorzystane jako propozycje krótkich, jednodziennych wycieczek entomologicznych.

Oddział we Wrocławiu zorganizował 10 zebrań referatowych, w tym jedno uroczyste, w związku z nadaniem prof. drowi Kazimierzowi Sembratowi członkostwa honorowego PTE. Członkowie Oddziału włączali się do pracy przy organizowaniu nowoczesnej ekspozycji entomologicznej w Muzeum Zoologicznym we Wrocławiu, współpracowali ze szkołami z terenów województw: wrocławskiego, legnickiego i wałbrzyskiego, pomagając młodzieży w przygotowaniach do prac maturalnych i zawodów olimpijskich z biologii. Popularyzowali entomologię prowadząc pogadanki i wykłady na różnych kursach oraz udzielając indywidualnych konsultacji. Brali udział w licznych pracach związanych z funkcjonowaniem biblioteki, udział w organizowaniu i pracach sympozjów różnych sekcji Towarzystwa.

Sprawozdanie z działalności Biblioteki

W zakres działalności Biblioteki w okresie sprawozdawczym wchodziły następujące prace:

1. prowadzenie wymiany zagranicznej i krajowej,
2. ewidencja czasopism i druków zwartych otrzymywanych z wymiany, zakupów lub darów,
3. ewidencja i magazynowanie wydawnictw PTE,
4. sprzedaż wydawnictw własnych,
5. wypożyczanie czasopism i druków zwartych.

Ogółem przyjęto do magazynu wydawnictw własnych Towarzystwa 30.088 egz. wartości 946.447 zł., z tego sprzedano 1.243 egz. na kwotę 48.342,50 zł. Biblioteka prowadzi wymianę zagraniczną z 251 instytucjami - zawieszono wymianę z 7 instytucjami i nawiązano 2

nowe kontakty i krajową z 10 instytucjami. W ramach wymiany wysłano zagranicę 1.182 egz. "Polskiego Pisma Entomologicznego" i 476 "Kluczy do oznaczania owadów Polski". W zamian za to, Biblioteka otrzymała 129 voluminów /tylko w 1974 roku/ i 5 druków zwartych.

Stan Biblioteki PTE na dzień 30 VI 1976 r. wynosi według ksiąg bibliotecznych 1.039 pozycji dzieł zwartych i 497 tytułów czasopism.

W okresie sprawozdawczym dwukrotnie zmieniła się bibliotekarka. Również z ramienia Zarządu Głównego PTE od marca 1976 roku opiekę nad Biblioteką od doc.dra habil. Piotra Niezgodzińskiego przejęła doc.dr habil. Maria Goos. Na skutek zmian na stanowisku etatowej bibliotekarki oraz dwukrotnej kilkumiesięcznej przerwy w działaniu Biblioteki nie wszystkie prace związane z prawidłowym funkcjonowaniem biblioteki zostały wykonane. Obecnie nowa bibliotekarka doprowadza stan biblioteki do porządku i stopniowo usuwa zaległości.

Sprawozdanie Redakcji "Polskiego Pisma Entomologicznego"

W okresie sprawozdawczym wydano następujące tomy i zeszyty PPE:

Tom	zeszyt	rok	Objętość zeszytu	Entomol. teoretycz- na	Entomol. stosowana	Kronika i Przegl. Pismien- stwa
44	3	1974	13.500	11.787	1.297	0.416
	4		13.000	5.073	6.424	1.503
44	3-4	1974	26.500	16.860	7.721	1.919
45	1	1975	15.500	10.950	3.950	0.600
	2		18.000	13.707	4.058	0.235
	3-4		15.250	7.365	7.456	0.429
45	1-4	1975	48.750	32.022	15.464	1.264
46	1	1976	14.500	8.971	4.867	0.662
	2		13.750	7.422	5.645	0.683
46	1-2	1976	28.250	16.393	10.512	1.345

W okresie sprawozdawczym autorami prac w obu podstawowych działach było 125 entomologów, w tym 20 z zagranicy /Austria, Bułgaria, Czechosłowacja, Japonia, RFN, Rumunia, USA, Wielka Brytania, ZSRR/.

Współpraca z PWN prawidłowa. PPE ukazuje się regularnie. Napływ maszynopisów do Redakcji jest liczny.

Sprawozdanie Kolegium Redakcyjnego "Kluczy do oznaczania owadów Polski"

1. Kolegium Redakcyjne działało w składzie: przewodniczący - doc. dr habil. Maciej Mroczkowski, sekretarz - do października 1975 r. dr Waldemar Mikołajczyk a od października 1975 r. - dr Sławomir Mazur, członek - mgr Antoni Goljan.

2. W okresie sprawozdawczym wydano drukiem 9 tomów "Kluczy do oznaczania owadów Polski" o łącznej objętości około 64,5 arkuszy wydawniczych.

3. W końcowej fazie druku /po korektach/ znajdują się dalsze 3 tomy "Kluczy" o łącznej objętości około 10 arkuszy wydawniczych.

4. W produkcji, z przewidywanym wydaniem w roku 1977, znajduje się 6 kolejnych tomów "Kluczy" o przybliżonej objętości około 58 arkuszy wydawniczych a w opracowaniu redakcyjnym, z przewidywanym wydaniem w roku 1978 - dalszych 9 tomów o przybliżonej objętości około 72 arkuszy wydawniczych.

5. Nieco ponad 40 dalszych tomów "Kluczy" znajduje się w opracowaniu autorskim. Ogólna liczba autorów, biorących udział w pracach nad "Kluczami" wynosi około 70. Z nich około 30 ukończyło opracowania swoich grup, pozostali kontynuują prace nad "Kluczami".

Sprawozdanie Redakcji "Biuletynu Informacyjnego PTE"

W okresie sprawozdawczym ukazały się 3 numery "Biuletynu" /15-17/, które zostały rozesłane członkom Towarzystwa. Od numeru 16

uzyskalismy zwiększenie nakładu o 100 egz. Największą trudność sprawa Komitetowi brak materiałów. Dość długie są również terminy druku, mimo że "Biuletyn" jest wykonywany techniką małej poligrafii.

Wnioski Walnego Zgromadzenia

Powołana przez Walne Zgromadzenie Komisja Wnioskowa w składzie: prof. dr Janina Wengris, doc.dr habil. Zbigniew T. Dąbrowski, dr Jadwiga Łuczak, prof. dr Adam Goos i dr inż. Czesław Okołów, opracowała wnioski, które przekazała do wykonania nowowybranemu Zarządowi Głównemu:

1. Skreślić w § 12 Statutu PTE przecinek oraz słowa: "jak też osobom".
2. Powoływać przed każdym Walnym Zgromadzeniem specjalną komisję, której celem byłoby wszechstronne rozpatrzenie zgłoszonych kandydatur na członków honorowych Towarzystwa.
3. Wykorzystać uprawnienia zawarte w § 11 Statutu PTE o członkowstwie nadzwyczajnym i opracować regulamin członkowstwa nadzwyczajnego.
4. Poczynić starania o uzyskanie funduszków na nagrody za najlepsze opracowania dotyczące entomologii teoretycznej i stosowanej.
5. Przyczyniać się w większym stopniu do szerzenia propagandy dobroku entomologii polskiej wśród społeczeństwa
6. W związku z uczczeniem 80-letniej rocznicy urodzin prof.dra Mariana Nunberga, przypadającej we wrześniu 1976 roku - przesłać Jubilatowi serdeczne życzenia i gratulacje od Walnego Zgromadzenia
7. Podjąć skuteczne starania o wydanie kluczy do oznaczania owadów dla różnych celów zgodnie z istniejącymi w kraju potrzebami
8. Podjąć skuteczne starania o wydanie przydatnych dla celów ochrony roślin kluczy do oznaczania owadów

9. Przygotować spis wydawnictw i czasopism znajdujących się w Bibliotece PTE i rozesłać go do placówek naukowych prowadzących badania entomologiczne i do zarządów oddziałów PTE
10. Poczynić starania u władz o zdobycie funduszy na popieranie badań entomologicznych w Polsce.

Nowe Oddziały Towarzystwa

K i e l c e

W dniu 16 X 1975 r. odbyło się zebranie organizacyjne Oddziału. Wybrano Zarząd w składzie: prof.dr Stanisław Wiąckowski, przewodniczący, dr Kornel Sliżyński, z-ca przewodniczącego - Zakład Ekologii i Ochrony Środowiska WSP, Kielce; Jerzy Pawiński, sekretarz - student Instytutu Biologii i Nauki o Ziemi WSP, Kielce; Marek Kostrzewa, skarbnik, Wojciech Bolek, członek - uczniowie Technikum Leśnego, Zagnańsk oraz Komisję Rewizyjną: Leszek Grzybek, Dariusz Dańko i Janusz Kowszewicz - Technikum Leśne, Zagnańsk.

Adres Oddziału Kieleckiego: Kielce, ul. Rewolucji Październikowej 33 - Zakład Ekologii i Ochrony Środowiska WSP.

P s z c z y n a

W dniu 30 III 1976 r. odbyło się zebranie organizacyjne. Wzięło w nim udział 26 osób reprezentujących różne instytucje związane swą działalnością z entomologią. Wybrano Zarząd Oddziału w składzie: doc. dr Kazimierz Górecki, Instytut Przemysłu Organicznego, Pszczyna - przewodniczący; dr inż. Leonard Klicza, Instytut Ochrony Roślin, Sosnowice - z-ca przewodniczącego; mgr Stanisława Zięba, Instytut Przemysłu Organicznego, Pszczyna; mgr Iwona Pełczyńska, Instytut Ochrony Roślin, Sosnowice - skarbnik; Małgorzata Wróbel, Wojewódzka Stacja Kwarantanny i Ochrony Roślin, Oddział Rejonowy, Cieszyń - członek Zarządu oraz Komisję Rewizyjną: mgr Stefania Barysz - Zasad-

nicza Szkoła Ogrodnicza, Tychy, mgr Józef Hurny, doc.dr Stanisław Łakota - Instytut Przemysłu Organicznego, Pszczyna.

W zebraniu wzięli udział wiceprezes ZG PTE, doc.dr habil. Czesław Kania, który w części naukowej wygłosił referat "Z podróży entomologicznej do Egiptu".

Nowi Członkowie PTE

Na zebraniach Zarządu Głównego - w dniu 11 II 1976 roku zostały przyjęte w szeregi Członków Towarzystwa następujące osoby:

mgr Heliodor Banaszak /Oddział w Bydgoszczy/

Eugeniusz Borkowski, Jerzy Gniatkowski, lek. med. Andrzej Słabickowski /Oddział w Bytomiu/

Zbigniew Gątkiewicz /Oddział w Gdańsku/

Mariusz Chojnowski, mgr inż. Andrzej Czeladzi, Marek Górecki, Mateusz Grabarz, Urszula Siudowska, Grażyna Sliżyńska, Sławomir Zienkiewicz /Oddział w Kielcach/

mgr Lilia Chodulska /Oddział w Lublinie/

Tadeusz Smolarz /Oddział w Szczecinie/

Skreślono z listy członków na wniosek Oddziału Wrocławskiego - Romualda Czepułkowskiego.

W dniu 28 V 1976 roku przyjęto:

Maria Aneutko, Heromina Antoniak, Maria Biziuk, Lech Grodzki, Zofia Jerominek, inż. Zuzanna Kowalska, Alicja Markowska, mgr inż.

Halina Markowska, mgr inż. Elżbieta Suchocka, inż. Włodzimierz Szeszko, Walentyna Szymczuk, mgr inż. Jan Wasiluk, Lidia Waszkiewicz, Eugenia Wołoszyn, mgr Wiesław Piotrowski, mgr inż. Jadwiga Sakowicz /Oddział w Białymstoku/

Tadeusz Bziuk, Andrzej Dylong, Ryszard Hudzieczek /Oddział w Bytomiu/

Ryszard Laskowski, dr Andrzej Szeptycki, Przemysław Szwajko, Ja-

nusz Tomasiewicz, Marian Trojanowski, mgr Wanda Weiner, mgr Maria Zemanek /Oddział w Krakowie/

Maciej Kupczyński, Marek Wanat /Oddział w Łodzi/

mgr Elżbieta Plaskota, mgr Hanna Legutowska, mgr Grażyna Winiarska, Jerzy Łukasiewicz /Oddział w Warszawie/.

Skreślono z listy członków na wniosek Oddziału Krakowskiego - Adama Binkowskiego.

W dniu 4 VIII 1976 roku przyjęto:

mgr inż. Krystyna Kołakowska /Oddział w Białymstoku/

Edmund Fuglewicz, Stanisław Fuglewicz /Oddział w Bytomiu/

Jerzy Ługowoj, mgr inż. Ignacy Korczyński /Oddział w Poznaniu/

inż. Stanisław Mazur, mgr inż. Zdzisław Kaniuczak, inż. Krystyna

Cisek, inż. Renata Olszewska, Kazimierz Furman, mgr inż. Barbara

Pelc /Oddział w Rzeszowie/

Dorota Zielińska, mgr Danuta Górską, Elżbieta Krzyżanowska /Oddział w Warszawie/

mgr Maria Kusiak, dr Arnold S. Menke, Jerzy Pisula /Oddział we Wrocławiu/.

W dniu 15 X 1976 r. przyjęto:

mgr inż. Anna Reszka, inż. Małgorzata Stępień, inż. Stanisław Moskal, Grażyna Dawska, mgr Alicja Miszt, Józef Langer, mgr inż.

Stanisław Zięba, mgr inż. Zofia Bojda, Jadwiga Pająk, mgr Franci-

szek Homa, inż. Stefania Borusz, prof. dr Stanisław Byrdy, Krystyna

Zelazo, mgr inż. Ryszard Gołębiowski, Benedykt Samol, Edward Skwar-

ło /Oddział w Pszczynie/

mgr inż. Alina Bogucka /Oddział w Warszawie/.

Skreślono z listy członków na wniosek Oddziału Bytomskiego - Leszka Makarskiego i Andrzeja Szyszkę.

Komunikat o działalności Sekcji Owadów Społecznych PTE

W roku 1971 w ramach Polskiego Towarzystwa Entomologicznego utworzona została Sekcja Myrmekologiczna, która rozszerzając swą

działalność na zagadnienia dotyczące wszystkich owadów społecznie żyjących, przybrała w roku 1973 nazwę Sekcji Owadów Społecznych. Obecnie skupia ona około 30 członków, w większości, jak dotychczas, myrmekologów. Przewodniczącym, od czasu założenia, jest dr hab. Bohdan Pisarski z Instytutu Zoologii PAN w Warszawie. Celem prac Sekcji jest zgrupowanie osób zawodowo lub amatorsko zajmujących się problematyką owadów społecznych, ułatwienie im współpracy i wymiany naukowej, organizowanie sympozjów, konferencji i zebrań dyskusyjnych. Realizując swe zadania Sekcja Owadów Społecznych PTE zorganizowała 5 sympozjów, w których oprócz specjalistów krajowych aktywnie uczestniczyli również goście zagraniczni.

I Sympozjum /1971/ - "Rola mrówek w środowisku";

II Sympozjum /1972/ - "Wpływ struktur społecznych mrówek na ekologię i etologię gatunków";

III Sympozjum /1973/ - "Zagadnienia systematyki mrówek Europy Środkowej";

IV Sympozjum /1974/ - "Zespoły mrówek charakterystyczne dla typowych środowisk Europy Środkowej";

V Sympozjum /1975/ - "Typy sygnalizacji u owadów społecznych i ich ekologiczne znaczenie".

Ponadto w roku 1975 zorganizowano ogólnokrajową konferencję na temat "Monomarium pharaonis - nowy szkodnik sanitarno-epidemiologiczny?", poświęconą szkodliwości, rozprzestrzenianiu się i zwalczaniu mrówek faraona. W roku 1976 Sekcja Owadów Społecznych PTE wspólnie z Instytutem Zoologii PAN w Warszawie uczestniczyła w zorganizowaniu II Międzynarodowego Sympozjum International Union for the Study of Social Insects /sprawozdanie z tego Sympozjum zamieszczono oddzielnie/.

Obecnie czynione są starania o włączenie Sekcji Owadów Społecznych PTE do International Union for the Study of Social Insects w

charakterze Sekcji Narodowej tej organizacji.

Osoby pragnące uczestniczyć w pracach Sekcji proszone są o nadsyłanie deklaracji pod adresem: doc.dr hab. Bohdan Pisarski, Instytut Zoologii PAN, 00-950 Warszawa, skr. poczt. 1007.

KRONIKA ODDZIAŁÓW

Nowe Zarządy Oddziałów PTE

Białystok

W dniu 1 IV 1976 roku odbyło się zebranie sprawozdawczo-wyborcze Oddziału Białostockiego PTE, na którym wybrano nowy Zarząd w składzie: przewodniczący - mgr inż. Ludwik Wojdyna, z-ca przewodniczącego - dr inż. Czesław Okołów, sekretarz - mgr inż. Krystyna Dziekońska, skarbnik - mgr inż. Hanna Kwapisz, członek Zarządu - mgr inż. Jadwiga Sakowicz oraz Komisję Rewizyjną - mgr inż. Jan Wasiluk, mgr inż. Elżbieta Suchocka, mgr inż. Wiesław Piotrowski. Adres Oddziału Białostockiego: Białystok, ul. Ogrodowa 10 - Wojewódzka Stacja Kwarantanny i Ochrony Roślin.

Olsztyn

W dniu 29 V 1976 roku odbyło się zebranie sprawozdawczo-wyborcze Oddziału Olsztyńskiego PTE, na którym wybrano nowy Zarząd w składzie: przewodnicząca - prof. dr Janina Wengris, z-ca przewodniczącej - mgr Eleonora Markiewicz, sekretarz - dr Stanisława Sowa, skarbnik - mgr Irena Mirowska, członkowie Zarządu - inż. Lidia Rodziejewicz-Chudy, mgr inż. Jerzy Adomas oraz Komisję Rewizyjną - inż. Waldemar Lejbrandt, dr habil. Irena Mostowska, mgr Stanisław Górny. Adres Oddziału Olsztyńskiego: Olsztyn-Kortowo, Akademia Rolniczo-Techniczna, Zakład Zoologii.

W r o c ł a w

W dniu 25 VI 1976 roku odbyło się zebranie sprawozdawczo-wyborcze Oddziału Wrocławskiego PTE, na którym wybrano nowy Zarząd w składzie: przewodniczący - doc.dr habil. Piotr Niezgodziński, z-ca przewodniczącego - doc.dr habil. Stanisław Bednarz, sekretarz - dr Krystyna Klein, skarbnik - dr inż. Bronisław Połcik, członek Zarządu - mgr inż. Michał Hurej oraz Komisję Rewizyjną - doc.dr habil. Jadwiga Złotorzycka-Kalisz, doc.dr habil. Maria Goos, dr Maria Kościelska.

Adres Oddziału Wrocławskiego: Wrocław, ul. Cybulskiego 32 - Akademia Rolnicza, Instytut Ochrony Roślin.

S z c z e c i n

W dniu 3 XI 1976 roku odbyło się zebranie sprawozdawczo-wyborcze Oddziału Szczecińskiego PTE, na którym wybrano nowy Zarząd w składzie: przewodniczący - dr Ryszard Miętkiewski, z-ca przewodniczącego - mgr inż. Maria Wolender, sekretarz - mgr inż. Tadeusz Kobiąłka, skarbnik - dr Maciej Melosik, członek Zarządu - mgr inż. Grażyna Karczewska oraz Komisję Rewizyjną w składzie: dr Jarosław Prabucki, mgr inż. Stanisław Antoszczyszyn, Arnold Hermasz.

Adres Oddziału Szczecińskiego: Szczecin, ul. Doktora Judyma 22 - Akademia Rolnicza, Zakład Zoologii.

R z e s z ó w

W dniu 16 XI 1976 roku odbyło się zebranie sprawozdawczo-wyborcze Oddziału Rzeszowskiego PTE, na którym wybrano nowy Zarząd w składzie: przewodniczący - dr Zdzisław Przybylski, z-ca przewodniczącego - mgr Eugeniusz Kościółek, sekretarz - mgr Zofia Łobaza, skarbnik - mgr Irena Trojnar, członkowie Zarządu - dr Zenon Czerniakowski, mgr Mieczysław Michalczewski, mgr Weronika Bury, mgr Apolonia Magoń, mgr inż. Maria Marciniak oraz Komisję

Rewizyjną - mgr Franciszek Lisowicz, mgr Andrzej Głowacki, mgr Marian Sydor.

Adres Oddziału Rzeszowskiego: Rzeszów, ul. Gwardzystów 6 - Instytut Ochrony Roślin, Terenowa Stacja Doświadczalna.

INFORMACJE WYDAWNICZE

Polskie Pismo Entomologiczne

W zeszycie 4 tomu 46 /1976/ Polskiego Pisma Entomologicznego ukażą się następujące prace:

Entomologia teoretyczna:

- Koteja J., Linowska E. - Płytką klypeolabralną w taksonomii czerw-
ców /Homoptera, Coccinea/
Kasperczyk M. - Orientacja pamięciowa i instynkt socjalny u
larw mszycy jaworowej - *Drepanosiphum plata-*
noidis /Schrank/ /Callaphididae, Homoptera/
Nikolajew G.V. - Nowy rodzaj i nowe gatunki chrząszczy żukowa-
tych /Coleoptera, Scarabaeidae/ z Afganistanu
Klausnitzer B. - Nowy gatunek rodzaju *Helodes* Latreille /Col.,
Helodidae/ z Cypru /44 przyczynek do znajomości
Helodidae/
Mazur S. - Uwagi o rodzaju *Saprinus* Erichson /Col., His-
teridae/
Nunberg M. - Nowe dla północno-wschodniej Polski gatunki i
odmiany chrząszczy /Coleoptera/
Szadziwski R. - Notatki o pryszczarkach /Cecidomyiidae, Dipte-
ra/ Polski. I.
Szeptycki A. - Widłogonki /Diplura, Campodeidae/ Ojcowskiego
Parku Narodowego
Ratajczak E. - Jętki /Ephemeroptera/ rzeki Wełny

- Sliwa-Łobaza Z. - Przyczynek do znajomości mszyc Lubelszczyzny
/Homoptera, Aphidodea/
- Sliwiński Z., Bielewicz M. - Przyczynek do znajomości kózek /Coleoptera, Cerambycidae/ Puszczy Białowieskiej
- Pieronek B. - Stadialność i ostatnie linienie larw rośliniarek
/Hymenoptera, Symphyta/
- Haitlinger R. - Badania parazytologiczne drobnych ssaków Gór
Sowich /Sudety Środkowe/. IV. Acarina /Mesostigmata/

Entomologia stosowana:

- Miczulski B., Anasiewicz A. - Owady pasożytnicze wyhodowane z
oprzędów namiotnika czeremszaczka - Yponomeuta
evonymellus L. /Lep., Yponomeutidae/ zebranych
w okolicy Lublina
- Goos M., Deptuch S., Faligowska K. - Wstępne badania nad wyłapy-
waniem owadów do barwnych pułapek w doświadcze-
niach polowych

Kronika:

- Piasecka J. - VI Międzynarodowe Sympozjum Entomofaunistyki
Środkowej Europy. Lunz, 1-6 IX 1975

Przegląd piśmiennictwa:

Recenzje różnych wydawnictw zagranicznych o owadach.

W zeszycie 1 tomu 47 /1977/ Polskiego Pisma Entomologicznego
ukazą się następujące prace:

Entomologia teoretyczna:

- Kuśka A. - Materiały do znajomości ryjkowców /Coleoptera,
Curculionidae/ wylotu Bramy Morawskiej

- Buszko J. - Rozsiedlenie rozstrzępczaków /Lepidoptera, Alucitidae/ w Polsce
- Comoluchowa A. - Materiały do znajomości lądowych pluskwiaków różnoskrzydłych /Heteroptera/ Polski. II
- Ząbecki M., Król A. - *Obrium brunneum* F. /Cerambycidae, Coleoptera/ występujący na jodle pospolitej - *Abies alba* Mill. w Ojcowskim Parku Narodowym
- Tomalak M. - Czwęszcze miastkowate /Coleoptera, Mordellidae/ w faunie Wielkopolskiego Parku Narodowego
- Borowiec L. - Materiały do znajomości muchówek z rodziny wpleszczowatych /Diptera, Hippoboscidae/ pasożytujących na ptakach w Polsce
- Fischer M. - Opiinae zebrane przez dra Paula Fetera Babiya w okolicach Salzburga /Hymenoptera, Braconidae/
- Chmielewski W. - Wyniki obserwacji powiązań roztoczy z owadami /Acari - Insecta/

Entomologia stosowana:

- Kornalewicz W. - Larwy Elateridae /Coleoptera/ w glebach rezerwatu Muszkowicki Las Bukowy
- Kornalewicz W. - Larwy Elateridae /Coleoptera/ w glebach wybranych szkółek leśnych w Nadleśnictwie Henryków
- Skrzypczyńska M. - Chyłka jodłowa - *Earomyia viridana* /Meigen/ /Diptera, Lonchaeidae/ szkodnik nasion i szyszek modrzewi
- Skrzypczyńska M. - *Petrova perangustana* Snellen /Lepidoptera, Tortricidae/ szkodnik nasion szyszek i modrzewi w Polsce
- Bilewicz-Pawinska T. - Występowanie i rola pasożytów w rodzaju *Pelitenus* Foerster /Hym., Braconidae/ - na uprawach żyta

- Strojnowski R. - Badania nad błonkówkami /Hymenoptera, Parasitica/ pasożytującymi szkodnikami sadów. Część I. Pasożyty *Molorchus umbellatarum* Schreber /Col., Cerambycidae/ szkodnika jabłoni domowej /*Malus domestica* Borb./
- Wnuk A., Fuchs R.- Obserwacje nad efektywnością ograniczania liczebności mszycy kapuścianej - *Brevicoryne brassicae* /L./ /Homopt., Aphididae/ przez bzygowate /Dipt., Syrphidae/
- Anasiewicz A. - Obserwacje nad wrogami naturalnymi śmietki kapuścianej - *Hylemya brassicae* /Bouché/ Diptera, Anthomyiidae/

Przegląd piśmiennictwa:

Recenzje różnych wydawnictw zagranicznych o owadach.

ENTOMOLOGIA W POLSCE I ZAGRANICĄ

Doc. dr habil. Janina Honczarenko /1909-1976/

Śmierć doc. dr hab. Janiny Honczarenko pomniejszyła szeregi entomologów polskich. Zmarła miała ustaloną pozycję jako specjalista w zakresie entomofauny gleby. Była cenionym wychowawcą młodzieży, oraz popularyzatorem wiedzy.

Janina Honczarenko urodziła się w Warszawie w roku 1909. Szkołę średnią ukończyła w roku 1927. W roku tym wstąpiła na Wydział Ogrodniczy SGGW w Warszawie. Studia ukończyła w 1932 roku. Praktykę odbywa w Zarządzie Łazienek Królewskich w Warszawie, a pierwszą pracę zawodową w Stacji Genetycznej w Morach pod Warszawą. W roku 1934 przenosi się do Zemborzyc pod Lublinem, gdzie pracuje w charakterze asystentki w Zakładzie Rolniczo-Doświadczalnym. Do wybuchu drugiej wojny światowej pracuje jako nauczycielka w szkole gospodarczej w Lublinie, biorąc udział w licznych kursach i prelekcjach.

Z tego okresu datuje się początek działalności popularyzatorskiej. Po wojnie w roku 1946 podejmuję pracę na UMCS w Lublinie jako starszy asystent Zakładu Zoologii Wydziału Rolnego i tu pracuje do 1955 roku. W roku tym przeniesiona zostaje do Wyższej Szkoły Rolniczej w Szczecinie na stanowisko adiunkta w Katedrze Ochrony Roślin. Stopień doktora nauk biologicznych nadany Jej został przez UMCS w Lublinie w roku 1959. W roku 1967 habilituje się na SGGW w Warszawie. Wykształcenie swoje uzupełnia w Instytucie Morfologii i Ekologii Zwierząt im. Siewiercowa w Moskwie. W roku 1972 obejmuje kierownictwo Zakładu Zoologii w Akademii Rolniczej w Szczecinie, gdzie prowadzi wykłady, seminaria magisterskie i ćwiczenia. Szkoli specjalistów z innych ośrodków z zakresu systematyki i oznaczania entomofauny glebowej.

Jej dorobek naukowy obejmuje ponad 25 prac własnych i wspólnych z zakresu entomofauny gleby, 28 artykułów popularnonaukowych oraz 183 artykuły drukowane w dziennikach i tygodnikach. Jest współautorem dwóch opracowań skryptowych przeznaczonych dla studentów uczelni rolniczych. Uczestniczyła w licznych międzynarodowych Kongresach na temat zoologii gleby. W szerokim zakresie współpracowała z krajowymi i zagranicznymi towarzystwami naukowymi. Wyrazem uznania środowiska było powierzenie Jej funkcji przewodniczącej Szczecińskiego Oddziału PTE, którą piastowała bez przerwy 12 lat. Swoją wiedzę przekazywała praktyce biorąc udział w licznych szkoleniach z zakresu ochrony roślin i chemizacji rolnictwa. Zawsze uczynna, spiesząca z pomocą i radą była szanowana i ceniona przez współpracowników i swoich uczniów. Do ostatniej chwili uczestniczyła w pracach zakładu oraz kierowała licznymi badaniami naukowymi.

Dr Jarosław Prabucki

Antoni Drozda /1903-1976/

29 lutego 1976 r. zmarł w Rybniku Antoni Drozda, długoletni członek Górnośląskiego Oddziału PTE w Bytomiu.

Był z zawodu nauczycielem, najpierw w Chorzowie, później kierownikiem szkoły podstawowej w Ligocie Tworkowskiej pod Raciborzem, następnie w Rybniku, gdzie w 1972 roku przeszedł na emeryturę.

Do Polskiego Związku Entomologicznego wstąpił w 1932 roku, początkowo należąc do Oddziału w Krakowie. Z chwilą powstania Oddziału Górnośląskiego w 1957 r. zgłosił doń swój akces i był jednym z jego założycieli. Za działalność patriotyczną był prześladowany przez okupanta i prawie cały okres wojny spędził w obozie koncentracyjnym Mauthausen-Gusen. Od najmłodszych lat interesował się owadami, koncentrując swą uwagę głównie na motylach. W okresie przedwojennym zgromadził znaczny zbiór motyli okolic Rybnika, który władze okupacyjne zagrabiły i w większości uległ on zniszczeniu. Tym niemniej cenniejsze okazy w zbiorze wykorzystane zostały w publikacji Z. Stuglika "Materiały do poznania fauny motyli Śląska", ogłoszonej drukiem przez Muzeum Śląskie w Katowicach w 1934 roku oraz w suplemencie tegoż autora "Przyczynek do badań nad fauną motyli Śląska" z 1939 r. Po zakończeniu wojny i powrocie z obozu koncentracyjnego Antoni Drozda osiedla się ponownie w Ligocie Tworkowskiej i gromadzi nowy zbiór motyli, łowionych głównie w okolicach Rybnika i Raciborza. W oparciu o własne i inne, znane mu materiały, jak też nieliczne wzmianki, opublikował w 1962 roku pracę "Fauna motyli okolic Raciborza", która ukazała się w Roczniku Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu, seria Przyroda, zeszyt nr 1. Wykazał w niej 918 gatunków motyli z tego obszaru. W 1970 roku, w tym samym wydawnictwie /zeszyt nr 5/ ogłosił drukiem inną pracę "Melanizm motyli śląskich", gdyż zagadnieniem tym interesował się od dawna. Udowodnił w niej, że występowanie odmian melanistycznych motyli, wynoszące na Śląsku

średnio 26% osiąga w rejonach jego intensywnego uprzemysłowienia aż 37%.

Kilka miesięcy przed śmiercią oddał do druku w PPE artykuł zawierający własne, długoletnie obserwacje nad biologią i hodowlą rzadkiego w Polsce gatunku motyla *Poecilopsis isabellae* Harr., którego jedno z nielicznych u nas stanowisk wykrył w Brzeziu nad Odrą.

Antoni Drozda był entomologiem-amatorem, lecz w ciągu długoletniej działalności, połączonej z wielką pasją kolekcjonera, obserwatora i hodowcy, studiując fachową literaturę i biorąc żywy udział w pracach naszej organizacji, stał się doświadczonym lepidopterologiem a także wychowawcą nowego pokolenia entomologów.

Zgromadzone zbiory przekazał w 1971 roku Muzeum Górnośląskiemu w Bytomiu, z którym był od dawna uczuciowo związany, korzystając w nim z materiałów porównawczych i bogatej biblioteki.

Pamięć o Nim pozostanie na długo wśród osób, które Go znały.

Mgr Marian Bielewicz

II Międzynarodowe Sympozjum "International Union for the Study of Social Insects" - Warszawa 17-19.IX.1976

Temat: "Social Insects in the Anthropogenic Environments" /"Owady społeczne w środowiskach antropogenicznych"/.

International Union for the Study of Social Insects /IUSI/, z siedzibą w Paryżu, jest organizacją zrzeszającą badaczy różnych specjalności, zajmujących się owadami społecznymi - termitami, mrówkami, osami i pszczołami. Została ona powołana w celu rozwijania kontaktów między naukowcami różnych krajów i ułatwienia międzynarodowej współpracy naukowej. Działalność IUSI przejawia się m.in. wydawaniem czasopisma "Insectes Sociaux" oraz organizowaniem międzynarodowych Kongresów, a ostatnio również dorocznych sympozjów naukowych. I Międzynarodowe Sympozjum IUSI odbyło się w roku 1975

w Dijon, we Francji. Spotkanie badaczy reprezentujących wiele krajów cieszyło się wielkim zainteresowaniem i zakończyło pełnym sukcesem. Powodzenie tego przedsięwzięcia skłoniło Prezydium Unii do planowania podobnych, corocznych konferencji, na których dyskutowano by szczególnie w danym okresie eksponowane w nauce światowej zagadnienia teoretyczne i praktyczne.

W październiku ubiegłego roku do Zarządu Sekcji Owadów Społecznych Polskiego Towarzystwa Entomologicznego wpłynęło pismo Sekretarza Generalnego IUSSI, dra Philipa E. Howse'a, w którym, działając z upoważnienia Prezydium Unii, zaproponował on zorganizowanie najbliższego Sympozjum w Warszawie, sugerując temat "Badania ekologiczne nad znaczeniem owadów społecznych w rolnictwie i leśnictwie". Prezydium Unii jako motyw wybrania Polski miejscem międzynarodowego spotkania podało chęć zacieśnienia wciąż jeszcze niedostatecznej współpracy naukowej i wymiany informacji między ośrodkami badawczymi krajów - członków Unii i państw Demokracji Ludowej.

IUSSI - organizacja złożona z poszczególnych Sekcji Narodowych dotychczas nie ma w swym składzie przedstawicielstwa żadnego z krajów socjalistycznych. Obecnie jedynie Sekcja Owadów Społecznych PTE ubiega się o przyjęcie do tej organizacji w charakterze Sekcji Narodowej Unii.

W skład Międzynarodowego Komitetu Organizacyjnego warszawskiego Sympozjum weszli: dr hab. Bohdan Pisarski - przewodniczący, mgr Wojciech Czechowski - sekretarz oraz Członkowie - dr Mieczysław Biliński, dr Michael V. Brian /Wlk. Brytania/, prof. dr Wolf Engels /RFN/, prof. dr George Le Masne /Francja/, dr Joanna Pętał, dr hab. Jerzy Wiśniewski, dr Anatolij A. Zacharov /Związek Radziecki/.

W konferencji wzięło udział około 40 osób zainteresowanych problematyką Sympozjum, reprezentujących ośrodki naukowe 12 krajów: Belgii, Czechosłowacji, Finlandii, Holandii, Japonii, NRD, Polski,

Senegalu, Szwecji, Wielkiej Brytanii, Włoch i Związku Radzieckiego.

Otwarcia Sympozjum dokonał dr hab. Bohdan Pisarski. Następnie, podczas trzydniowej konferencji, uczestnicy spotkania wysłuchali 17 referatów zgrupowanych w 4 sesjach tematycznych:

- Struktura zespołów owadów społecznych w środowiskach antropogenicznych;

- Adaptacje owadzych społeczeństw do intensywnie zmienionych środowisk;

- Zmiany wielkości populacji, cyklu życiowego, behawioru itp. pod wpływem czynników antropogenicznych;

- Znaczenie owadów społecznych w środowiskach antropogenicznych.

Obradom w poszczególnych sesjach kolejno przewodniczyli: prof. dr Wolfdietrich Eichler /NRD/, dr Johannes Beetsma /Holandia/, dr Kari Vepsäläinen /Finlandia/ oraz dr Ivan Hrdý /Czechosłowacja/.

Wygłoszono następujące referaty:

1. Charles Gaspar, C. Thirion /Belgia/ - "Modification des populations d'Hyménoptères sociaux dans des milieux anthropogènes";

2. Jacqueline Roy-Noël /Senegal/ - "Influence de l'homme sur le peuplement en termites dans la presqu'île du Cap-Vert /Sénégal occidental/";

3. Tadeusz Puszkar /Polska/ - "L'influence des emanations des Etablissements de l'Azote et des procedes de recultivation sur la composition de la myrmecofaune";

4. Ewa Skibińska /Polska/ - "The influence of the urban pressure up on the fauna of wasps /Vespidae/";

5. Heikki Wuorenrinne, Kari Vepsäläinen /Finlandia/ - "Effects of environmental splitting by urbanization on the species of *Formica rufa* L. group";

6. Bohdan Pisarski, Wojciech Czechowski /Polska/ - "Influence de la pression exercee par l'urbanisation sur la myrmekofaune";
7. Masaki Kondoh /Japonia/ - "A comparison among ant communities under anthropogenic environment";
8. Andrzej Szujecki, Jan Szyszko, Sławomir Mazur, Stanisław Perliński /Polska/ - "A succession of ants /Formicidae/ on afforested arable land and forest soils";
9. Joanna Pętał /Polska/ - "Adaptability of ants to industrial pollution";
10. T.G. Wood /Wlk. Brytania/ - "Populations of Microtermes in natural and agricultural ecosystems in Southern Guinea savanna, Nigeria";
11. Graham W. Elmes /Wlk. Brytania/ - "Populations of Myrmica /Formicidae/ living on different types of Calluna moorland - a semi natural habitat of Southern England";
12. Rainer Rosengren, Pekka Pamilo /Finlandia/ - "Effect of winter timber felling on behaviour of foraging wood ants in early spring";
13. John M. Douglas, John H. Sudd /Wlk. Brytania/ - "The distribution and behaviour of Formica lugubris Zetterstedt in a forest in Northern England";
14. Natalia Bielajewa /Związek Radziecki/ - "Les particularités écologiques des termites nuisibles de l'URSS";
15. Wolfdietrich Eichler /NRD/ - "Distribution, spread and hygienic importance of the pharaoh's ants in Europe";
16. Mieczysław Biliński, Andrzej Ruszkowski /Polska/ - "Number of bumblebees in the different regions and the method of their increasing".

Ponadto, poza programem, dr Karlheinz Krętschmar /NRD/ przedstawił zagadnienia związane z techniką hodowli *Monomorium pharaonis*

/L/.

Wiele referatów ilustrowanych było doskonałymi przezroczami.

Skrócone wersje wygłoszonych referatów wydano w formie "Proceedings" i rozprowadzono podczas Sympozjum wśród uczestników, a dodatkowe egzemplarze rozesłano innym zainteresowanym osobom,

Po zakończeniu części naukowej Sympozjum, 19 września po południu nastąpił wyjazd na dwudniową wycieczkę do Białowieży. 20 września odbyła się tam całodniowa wyprawa do Białowieskiego Parku Narodowego, znakomicie poprowadzona przez pracownika miejscowego Muzeum Przyrodniczego - dra Czesława Okołowa. Wielką atrakcją dla gości zagranicznych była wielokilometrowa przejażdżka wozami konnymi po terenie Puszczy, Następnego dnia zwiedzano Muzeum i Ośrodek Hodowli Żubrów.

W ciągu kilku kolejnych dni po powrocie do Warszawy pozostający jeszcze w Polsce uczestnicy Sympozjum odwiedzali niektóre ośrodki naukowe - Instytut Zoologii PAN, Instytut Ekologii PAN w Dziekanowie, Leśny Zakład Doświadczalny SGGW-AR w Rogowie.

Spotkanie zakończyło się pełnym, i to podwójnym sukcesem - zarówno naukowym, jak i towarzyskim. Nawiązano szereg porozumień o bezpośredniej nawet współpracy, popartych przyjaznymi stosunkami osobistymi. Pozostaje jedynie wyrazić żal z powodu niezbyt licznej liczby udziału w Sympozjum specjalistów z państw Demokracji Ludowej oraz wciąż niedostatecznym zaangażowaniem w prace Sekcji Owadów Społecznych PTE badaczy z krajowych ośrodków pszczelarskich.

W roku 1977 odbędzie się Kongres IUSSI w Wageningen w Holandii, w roku następnym zaś planowane jest kolejne międzynarodowe Sympozjum w Brazzaville /Kongo/.

Mgr Wojciech Czechowski

Zebrańie Sekcji Entomologii Rolniczej PTE - Warszawa, 17.II.1976

Dnia 17 lutego 1976 r. odbyło się w Warszawie zebranie naukowe Sekcji Entomologii Rolniczej poświęcone: "Znaczeniu systematyki i taksonomii dla entomologii stosowanej".

Problematykę zebrania wybrano z kilku powodów. Przede wszystkim opracowywane obecnie integrowane programy ochrony poszczególnych upraw przed szkodnikami opierać się muszą nie tylko na dokładnej znajomości gatunku szkodnika, ale także jego pasożytów i drapieżców. Stąd też zakres wiadomości wymaganych przez entomologię stosowaną znacznie się powiększa. Z drugiej strony obserwowano w ostatnich latach spadek zainteresowania taksonomią i systematyką a nawet pomniejszaniem rangi i dorobku nauki polskiej w tym zakresie.

Celem zebrania było przypomnienie osiągnięć systematyki dla polskiej entomologii stosowanej i przedyskutowanie form współpracy pomiędzy systematykami a entomologami stosowanymi. Jednocześnie odczuwa się w Polsce brak specjalistów z wielu grup Diptera i Hymenoptera. Jako przykład podam brak specjalisty do oznaczania ziemiorek /Lyconiella, Bradysia/, szkodników, które masowo niszczą rośliny ozdobne uprawiane w wielu szklarniach w Polsce. Straty są znaczne.

W czasie zebrania wygłoszono 5 referatów wprowadzających i 3 doniesienia z własnych prac badawczych:

Prof. dr Przemysław Trojan - Znaczenie systematyki w badaniach agrocenoz.

Prof. dr Henryk Sandner - Znaczenie systematyki w biologicznym zwalczaniu szkodników.

Prof. dr Jan Boczek - Wymagania entomologii stosowanej.

Dr inż. Piotr Górski - Oczekiwania terenowej służby ochrony roślin.

Prof. dr Henryk Szelągiewicz - Instytut Zoologii - entomologii stosowanej.

Z doniesień ogłoszono:

Doc. dr Bartłomiej Miczulski - Uwagi dotyczące identyfikacji przedstawicieli rodziny Mymaridae /Hym., Chalcidoidea/, pasożytów jaj chowacza podobnika i skrzypionek zbożowych.

Dr Jerzy Szwejda - Faunistyczno-ekologiczne badania nad dipterofauną kapusty brukselskiej /*Brassica oleracea* var. *gemmifera* D.C./

Dr Adam Sławiński - Z badań nad biologią i ekologią młnika próchniczka *Ephestia elutella* /Hbn./ /Lepidoptera, Pyralidae/.

W dyskusji głos zabrali: Prof. Dr Gołębiowska, dr Korcz, doc. Dąbrowski.

Wystąpienie dr Góreckiego, kierownika Wojewódzkiej Stacji Kwarantanny i Ochrony Roślin w Gdańsku wywołało najszerszą dyskusję. Dr Górski stwierdził, że brakuje w Polsce kluczy do oznaczania gatunków wielu grup owadów. Kluczy na tyle jasnych, aby mogli z nich korzystać pracownicy terenowej służby ochrony roślin. Słaba znajomość języków obcych wśród tych pracowników wyklucza możliwość posługiwania się podobnymi kluczami opracowanymi za granicą, szczególnie w RFN, Holandii, Anglii. Klucze w tamtych krajach są często wydawane na zlecenie Ministerstwa Rolnictwa. Są zaopatrzone w dokładne rysunki i barwne zdjęcia różnych stadiów rozwojowych. Ułatwia to znacznie oznaczanie. Kluczy takich nie mamy w Polsce.

Prof. Szelągiewicz wysunął postulat, aby Zarząd Główny PTE zobowiązał się do wszczęcia konkretnego postępowania przyspieszającego wydawania takich kluczy. Doc. Dąbrowski sugerował, aby Instytut Ochrony Roślin, jako jednostka badawcza odpowiedzialna za poziom służby ochrony roślin w Polsce wystąpił do Ministerstwa Rolnictwa o dotacje umożliwiające wydawanie kluczy, a nawet barwnych plansz przedstawiających kolejne stadia rozwojowe szkodników i ich głównych wrogów naturalnych na wybranych uprawach. Badania wykonane w Polsce nad entomofauną pól lucerny, koniczyń, zbóż, warzyw i sadów

są podstawą do wykonania kluczy.

Wygłoszone referaty ukazały się w całości w druku w Polskim Piśmie Entomologicznym w dziale Dyskusje.

W zebraniu wzięło udział 65 osób. Poza członkami Sekcji Entomologii Rolniczej PTE licznie przybyli pracownicy Instytutu Zoologii PAN z Warszawy.

Doc. dr habil. Z.T. Dąbrowski

IV Symposium Sekcji Entomologii Leśnej PTE - Toruń, 11-13.VI.1976

Tematem Symposium były: "Metody analizy ilościowej w badaniach populacyjnych nad gatunkami szkodników leśnych z niektórych grup biologicznych".

Tematyka okazała się interesująca, gdyż w Symposium wzięło udział 40 uczestników /w tym również nienależący do PTE/, reprezentujących zarówno instytucje naukowe /Akademie Rolnicze, Wydziały Leśne w Poznaniu i Krakowie, Instytut Ochrony Lasu i Drewna SGGW w Warszawie, Instytut Biologicznych Podstaw Hodowli Zwierząt AR we Wrocławiu, Instytut Ochrony Roślin AR we Wrocławiu, Instytut Ekologii PAN w Dziekanowie Leśnym, Zakład Ochrony Przyrody PAN w Krakowie, Instytut Badawczy Leśnictwa jak i praktykę leśną, Zespoły Ochrony Lasu w Gdańsku i Krzyżu Wlkp., Okręgowe Zarządy Lasów Państwowych w Lublinie, Łodzi, Olsztynie, Toruniu i Białymstoku/, ponadto Parki Narodowe: Woliński i Wielkopolski.

Podczas Symposium wygłoszono 7 referatów:

1. prof. dr Z. Sierpiński: Ocena zagrożenia drzewostanów sosnowych przez szkodniki wtórne

2. prof. dr A. Schmidt: Porównanie wyników kontroli liczebności populacji *Bupalus piniarius* L. opartej na jesiennych poszukiwaniach szkodników sosny i na chemicznej kontroli zasiedlenia koron drzew.

3. mgr inż. A. Karwowski: Uwagi o metodologii prognozowania pojawów t.zw. szkodliwych owadów leśnych.

4. prof. dr K. Tarwid: Uwagi o interpretacjach ekologicznych wyników ilościowych pojawu owadów w lesie.

5. mgr inż. A. Kolik: Wpływ zabiegów chemicznego zwalczania na stosunki liczebnościowe w układzie pasożyt-żywiciel u *Exoteleia dodecella* L.

6. doc. dr K. Gądek: Problemy ochrony lasu w Bieszczadach.

7. mgr inż. A. Rodziejewicz: Możliwości zastosowania feromonów do oceny ilościowej niektórych szkodliwych owadów leśnych.

Referaty te zapoznały uczestników z najnowszymi kierunkami badań, których głównym celem jest unowocześnienie prac związanych z prognozowaniem pojawów niektórych szkodników leśnych.

Nad każdym z przedstawionych referatów wywiązywała się żywa dyskusja. Zabierali głos koledzy: J. Burzyński, Z. Sierpiński, A. Szmidt, J. Michalski, S. Niedzielski, R. Gadzikowski, J. Fafiński, J. Rauchut, Z. Karpiński, S. Bałazy, J. Chudyk, K. Borusiewicz. W nawiązaniu do referatów zwracano uwagę na konieczność opracowania nowych metod oceny zagrożenia lasów przez szkodniki wtórne, a potrzebnych zwłaszcza w drzewostanach osłabionych /przez przemysł a także w pobliżu tartaków i składnic drewna/; wybór powierzchni obserwacyjnych dla oceny stopnia zagrożenia przez szkodniki wtórne; konieczność zmodyfikowania prac prognostycznych odnośnie pojawów szkodników pierwotnych; konieczność ograniczania zabiegów chemicznych w lasach z uwagi na ochronę środowiska naturalnego; przydatność stosowania feromonów i sterylizacji do prognozowania pojawów szkodników zwłaszcza wtórnych i możliwości zwalczania. W dyskusji poruszono również wiele innych spraw związanych z występowaniem szkodników leśnych, ich znaczeniem dla gospodarki leśnej, narastającym zagrożeniem lasów i koniecznością podejmowania kroków w

celu przeciwdziałania stratom w gospodarce leśnej. W związku z wieloma nowymi kierunkami przedstawionymi w referatach jak i wieloma bardzo istotnymi problemami entomologii leśnej i ochrony lasu poruszonymi w dyskusjach, Kol. J. Fafiński wystąpił z wnioskiem by o sympozjach Sekcji Leśnej PTE informować resort leśnictwa. Przewodnicząca wyjaśniła, że zaproszenie do wzięcia udziału w Sympozjum zostało skierowane do Naczelnego Zarządu Lasów Państwowych, niestety nikt z Wydziału Ochrony Lasu na obrady nie przybył. Ponadto resort nie odpowiedział na sugestię Zarządu Głównego PTE w sprawie uznania sympozjów Sekcji Entomologii Leśnej za jeden z ważniejszych elementów szkolenia leśników zajmujących się w terenie ochroną lasu.

Uzupełnieniem kameralnej części Sympozjum było zapoznanie się w terenie z niektórymi zagadnieniami związanymi z entomologią leśną i ochroną lasu.

Uczestnicy Sympozjum zwiedzili rezerwat cisów w Wierzchlesie, rezerwat dyptamu jesionolistnego Kulin w nadleśnictwie Włocławek, ponadto powierzchnie biologiczne IBL w Gniewkowie oraz zamierający las wokół nowego kombinatu nawozów azotowych we Włocławku.

Trzeba podkreślić ogromne zaangażowanie Kol. J. Rauchuta - inspektora ochrony lasu w OZLP w Toruniu, który wraz ze swymi dwoma współpracownikami przygotował Sympozjum od strony technicznej /noclegi, autokary, wyżywienie, dekorację sali, piękne karty/.

Wykonanie tych wszystkich przygotowawczych prac było możliwe dzięki bardzo życzliwemu stosunkowi dyrektora OZLP Toruń ob. mgra inż. S. Niedzielskiego i dzięki Jego zrozumieniu ważności zagadnień entomologii leśnej i ochrony lasu, czemu dał wyraz biorąc czynny udział w obradach Sympozjum.

Obrady przebiegały w bardzo miłej i koleżeńskej atmosferze, jeszcze raz uczestnicy stwierdzili, że tego rodzaju spotkania pracowników nauki z różnych resortów oraz leśników-praktyków dają

wszystkim uczestnikom bardzo wiele.

Ustalono, że następne Sympozjum Sekcji Entomologii Leśnej w 1977 r. będzie poświęcone zagadnieniom ochrony lasu w parkach narodowych, a miejscem obrad wybrano Góry Świętokrzyskie.

Zamykając obrady przewodnicząca Sekcji złożyła bardzo serdeczne podziękowania dyr. OZLP Toruń S. Niedzielskiemu i Zarządowi Głównemu PTE za umożliwienie zorganizowania Sympozjum, toruńskim leśnikom, a przede wszystkim Kol. J. Rauchutowi i Kol. Z. Kismanowskiej z PTE za pomoc w pracach związanych z Sympozjum, a wszystkim uczestnikom za miłą atmosferę panującą w czasie obrad.

Doc. dr habil. Krystyna Borusiewicz

Sympozjum Sekcji Entomologii Rolniczej - Gdańsk, 12.IX.1976

Sekcja Entomologii Rolniczej PTE zorganizowała w Gdańsku dnia 12 IX 1976 r. sympozjum specjalistyczne dotyczące: "Hormonów i ich wykorzystania w zwalczaniu owadów szkodliwych".

Pomimo że zjawisko kierowania przeobrażeniem owadów przez hormony zostało udowodnione w Polsce przez Kopecia, to obecnie nasza wiedza o tych procesach i wykorzystywanie ich w ochronie roślin pozostaje w tyle za innymi krajami.

Poznanie naturalnych procesów fizjologicznych owadów doprowadziło do wykrycia dużej grupy substancji regulujących wzrost i rozwój owadów. Określono je jako insektostatyki. Wszelkie naturalne substancje należące do tej grupy, jak również ich bioanalogi, powodują zahamowanie wzrostu, rozwoju i /lub/ rozmnażania owadów nie wykazując działania bezpośrednio toksycznego dla ssaków. Ważną ich cechą jest również duża selektywność i szybki rozpad biologiczny w środowisku.

Powiązanie istniejące pomiędzy hormonalnym warunkowaniem rozwoju owadów a wpływami środowiska zostało wyraźnie przedstawione w

pracy Prof. dr J. de Wilde /An endocrine view of metamorphosis, polymorphism, and diapause in insects., Amer. Zool., 15/Suppl. 1/: 13-27, 1975/. Założenia podano na rys. 1. Wydzieliny komórek neurosekrecyjnych /MNC/ składają się z drobnych cząstek białka /średnicy 1000-3000 Å/, które wędrują wzdłuż aksonów dochodzących do położonej za mózgiem corporus cardiacus /CC/. Uwalniają one substancję aktywną /AH/, działającą na gruczoł torakalny /PTK/, który wydziela z kolei hormon linienia, tzw. ekdyzon. Oddziałuje on bezpośrednio na komórki związane ze wzrostem i linieniem, aktywuje je i pobudza do nowej syntezy białka. Na procesy te wpływają warunki klimatyczne i jakość pokarmu.

Natomiast mniej znane są mechanizmy warunkujące rozwój zarodka, chociaż i w tym przypadku poszukiwania skoncentrowały się na substancjach aktywujących różnicowanie się komórek w pasku zarodkowym, a następnie poszczególnych tkanek w zarodku.

Prof. dr Czesław Jura z Uniwersytetu Jagiellońskiego w swym wprowadzającym referacie - "Mechanizmy różnicowania się komórek w rozwoju owadów" podkreślił dorobek nauki polskiej w tym zakresie. Przedstawił kilka hipotez pozwalających na wyjaśnienie mechanizmów chemoróżnicowania i morforóżnicowania się jaja. Omówił rolę genomu i RNA. W końcowym wniosku podkreślono, że w przyszłości będzie można ingerować w procesy chemoróżnicowania się w rozwoju zarodkowym owadów.

Kolejne referaty wygłosili:

Dr J. Czaja-Topińska - Możliwości wykorzystania insektostatyków w zwalczaniu szkodliwych owadów.

Dr B. Styczyńska i Doc. dr W. Sobótka - Nowe regulatory wzrostu owadów - otrzymywanie i aktywność morfogenetyczna.

Dr J. Czaja-Topińska - Wpływ analogów hormonu juvenilnego owadów na przedstawiciela roztoczy, rozkruszka drobnego - Tyrophagus

putrescentiae /Schr./ /Acarina, Acaridae/.

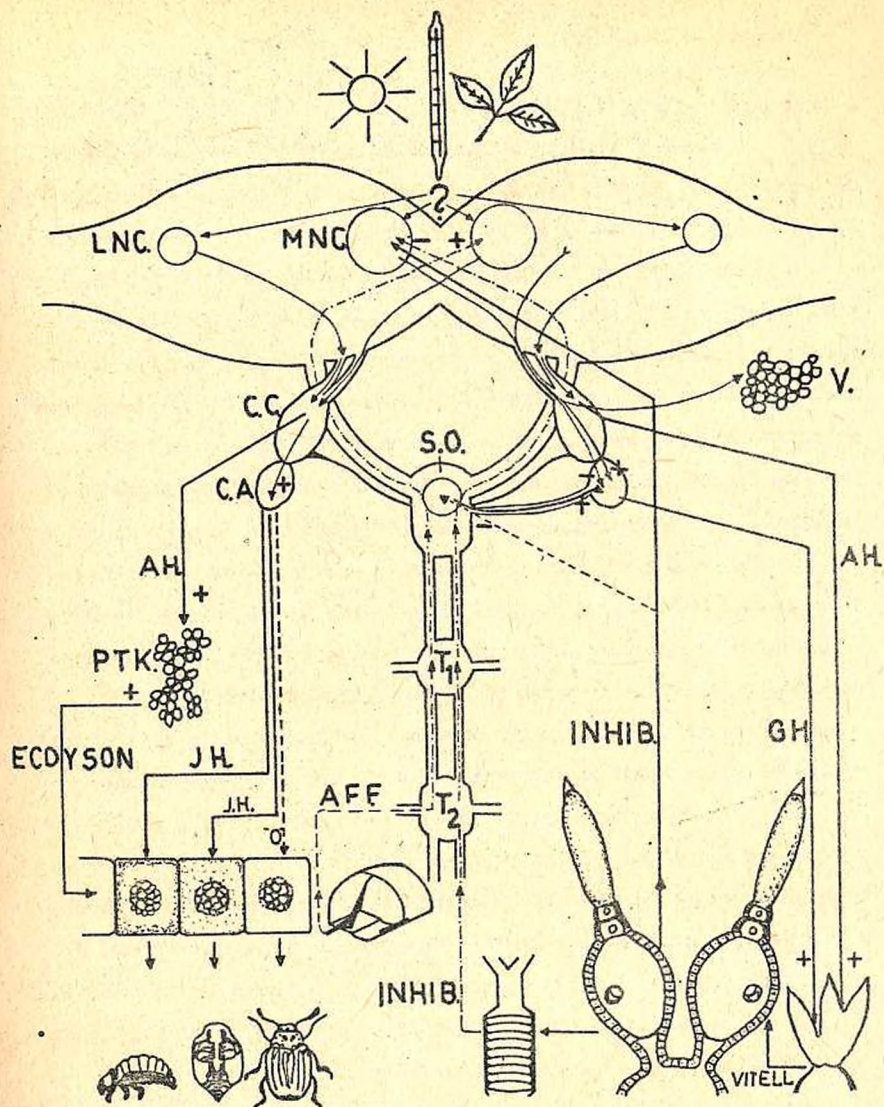
Dr A. Skirkevicius i L. Tatjanskaite - Wydzielanie feromonu płciowego przez samice owocówki jabłkóweczki - *Laspeyresia pomonella* L. /Lep., Tortricidae/ i wpływ niektórych czynników na ten proces.

Dr Czaja-Topińska omówiła działanie substancji aktywnych deteryminujących spadek liczebności populacji owadów: feromony alarmowe, repelenty pokarmowe, inhibitory tworzenia kutikuli, analogi hormonów, inhibitory produkcji hormonów, inhibitory produkcji feromonów, antymetabolity i symbiocydy. Inne można wykorzystywać do wyłapywania szkodników: feromony płciowe, feromony gregacyjne, atraktanty składania jaj /owipozycji/ i atraktanty pokarmowe.

Do tej pory najwięcej uwagi poświęcono badaniom nad analogami naturalnych hormonów owadzych /juwenoidy i ekdyzoidy/. Bardziej kompleksowe badania prowadzi się nad juwenoidami, które charakteryzują się szerszym spektrum działania niż ekdyzoidy.

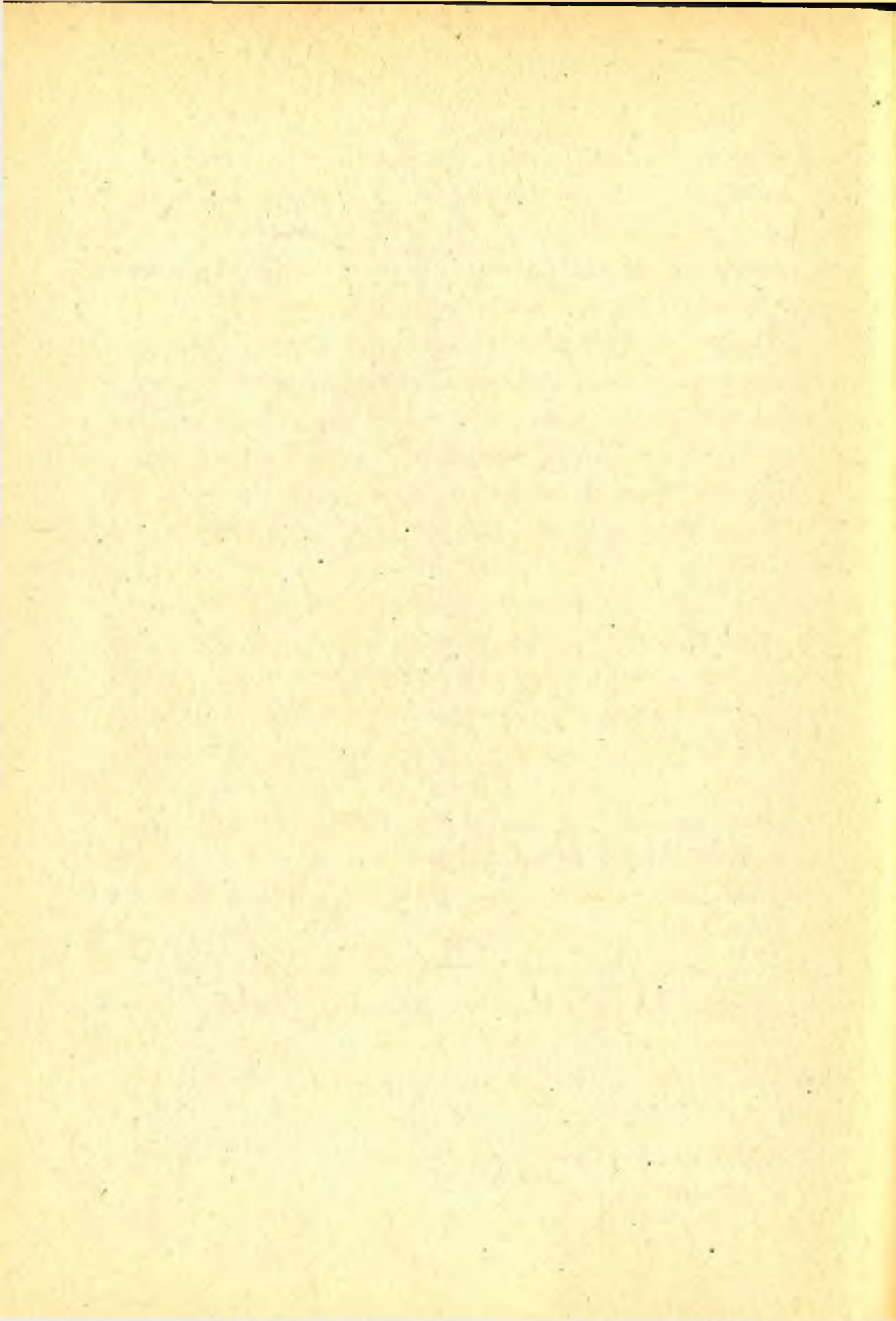
Kryterium klasyfikującym związek jako juwenoid jest jego zdolność wykazywania lub naśladowania efektów morfologicznych lub fizjologicznych hormonów naturalnych, produkowanych i wydzielanych przez *corpora allata*. Fizjologiczne funkcje hormonów naturalnych, to przede wszystkim: inhibicja metamorfozy przez hamowanie procesów morfogenetycznych i kontrola reprodukcji przez stymulowanie rozwoju owariów oraz wpływ na inne procesy związane z reprodukcją. Analogi hormonów juvenilnych w chemicznym znaczeniu są raczej biolub farmakoanalogami hormonów naturalnych.

Hormony te podane w odpowiednim okresie ingerują w podstawowe procesy życiowe owada, powodując zakłócenia we wzroście, morfogenezie /tworzenie się form pośrednich - intermediatów/, embriogenezy i reprodukcji. Selektywna ingerencja w procesy wzrostu i morfogenezy pozwala stosować je jako regulatory rozwoju. Taka zależność od okresów "wrażliwych" zawęża nieco możliwości ich masowego wyko-

Ogólny schemat neuroendokrynologicznej regulacji rozwoju i reprodukcji u owadów /wg. de Wide, 1975/:

AFF - włókno nerwowe, AH - hormon aktywujący, CA - corpus allatum, CC - corpus cardiacum, GH - hormon gonadotropowy, INHIB - wpływ hamujący /inhibitor/, JH - hormon juvenilny, LNC - komórki neurosekrecyjne zewnętrzne, MNC - komórki neurosekrecyjne środkowe, PTK - gruczoły protorakalne, T₁ i T₂ - zwoje tułowiowe, V - ciała tłuszczowe, VITELL - gonady, SO - zwoj podprzełykowy.

rzystania jako insektycydów, gdyż wymaga precyzyjnego określenia wieku populacji w terenie. Jednakże stosowane we właściwych okresach dają dobre wyniki.

Jako przykłady podano działanie wybranych hormonów syntetyzowanych w Polsce przez Zakład doc. Sobótki i za granicą.

Doc. Sobótka przedstawił dorobek nauki w badaniach nad analogami hormonów juvenilnych, szczególnie dotyczący budowy chemicznej hormonów naturalnych i syntetyzowanych przez chemików. Ciekawie zilustrowano aktywność morfogenetyczną wybranych analogów hormonów naturalnych i sposób ich działania na określone gatunki owadów. Podkreślono selektywne działanie JHA o określonych strukturach chemicznych.

Wyniki badań nad fermonami płciowymi owocówki jabłkóweczki przedstawił Dr A. Skirkevicius, kierownik pracowni elektrofizjologii w Instytucie Zoologii i Parazytologii Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie. Zastosowane metody elektrofizjologiczne pozwalają na ilościowe badania nad reakcjami samic owocówek na różne analogi feromonów.

Dr Skirkevicius, jako jeden z redaktorów serii "Chemorecepcji nasekomych" zaprosił w imieniu Dyrektora Instytutu - dr P. Zajackauską entomologów specjalizujących się w badaniach nad reakcjami sensorycznymi owadów do brania udziału w sympoziach organizowanych w Wilnie na tematy chemorecepcji i do publikowania prac w w/w serii.

W dyskusji poruszono problemy powstawania ras odpornych na hormony juvenilne stosowane w celu zwalczania szkodników /doc. Z.T. Dąbrowski/. Zjawisko takie sygnalizowano już z różnych ośrodków w świecie.

W sympoziom wzięło udział ok. 140 członków Towarzystwa.

Doc. dr hab. Z.T. Dąbrowski

Dr J. Czaja-Topińska

V Sympozjum Sekcji Koleopterologicznej PTE - Zwierzyniec Lub.,

21-22.V.1976

W dniach 21-22.V.1976 r. odbyło się V Sympozjum Sekcji Koleopterologicznej PTE; wydatnej pomocy przy jego organizacji udzieliła Dyrekcja Roztoczańskiego Parku Narodowego.

Otwarcia Sympozjum dokonał przewodniczący Sekcji doc.dr habil. Andrzej Warchałowski, witając przybyłych członków Sekcji oraz gości, którymi byli przedstawiciele Dyrekcji Roztoczańskiego Parku Narodowego. Po uzgodnieniu porządku dziennego wygłoszono referaty:

1. doc. dr habil. Stanisław Bałazy: "Zabezpieczenie materiałów oraz elementarne metody diagnostyczne w patologii owadów". W obszernym referacie prelegent przedstawił problem konserwacji owadów porażonych mikozami oraz podał metody zabezpieczania materiałów przeznaczonych do celów diagnostycznych. Referat był ilustrowany serią przezroczy ukazujących porażone owady w różnych stadiach rozwojowych oraz mikroskopowe zdjęcia patogenów.

2. prof. dr Henryk Sandner: "Metody badań populacyjnych nad chrząszczami magazynowymi". Prelegent przedstawił szereg metod umożliwiających pośrednią drogą analizę procesu składania jaj przez samice wołka zbożowego jak i tempa rozwoju zarodkowego i larwalnego. W drugiej części omówił nowe metody badań populacyjnych nad wpływem pokarmu na rozwój oraz nad wyborem pokarmu przez chrząszcze.

3. doc. dr habil. Maciej Mroczkowski: "Katalog Coleoptera Polski, stan zaawansowania prac i perspektywy ukończenia całości". Prelegent przedstawił stan aktualny prac nad XXIII częścią "Katalogu Fauny Polskiej" zapoznając zebranych szczegółowo z całokształtem planu wydawniczego aż po ostatnie tomy, które mają ukazać się pod koniec bieżącego stulecia. W chwili obecnej to przedsięwzięcie, mało mające sobie równych w skali koleopterologii światowej, przeżywa poważny kryzys w związku z odwołaniem jedyne go związanego z nim pra-

cownika technicznego do innych zadań oraz z całkowitym cofnięciem funduszy na uzupełnianie stanu kartoteki Centrum Dokumentacji Faunistycznej - funduszy i tak bardzo niewielkich, bo wynoszących parę tysięcy złotych rocznie.

Niemожność uzupełnienia na bieżąco informacji faunistycznych powoduje, że dane zawarte w "Katalogu" będą się urywały na latach 1972-1973. Oznacza to obniżenie wartości i postępującą dezaktualizację dzieła, które ma być odskoczną do badań nie tylko dla dzisiaj działających faunistów polskich, ale i dla przyszłych.

4. doc. dr habil. Andrzej Warchałowski: "Hodowla chrząszczy roślinożernych w warunkach laboratoryjnych". Referat zawierał ogólne naświetlenie problemu hodowli owadów roślinożernych w warunkach laboratoryjnych z punktu widzenia potrzeb entomologii teoretycznej i stosowanej. Przechodząc do samych chrząszczy roślinożernych skupił uwagę na przedstawicielach grup Phytophaga i Rhynchophora. Znaczna większość należących tutaj gatunków w stadium larwy żeruje na określonych częściach rośliny żywicielskiej; stosownie do tego można określić skalę trudności przy ich hodowli i równoczesnej obserwacji. Najłatwiejszą jest hodowla larw żerujących w drewnie, co od dawna wykorzystują badacze chrząszczy kózkowatych. Równie prosta jest hodowla larw minujących w grubszych narządach roślin zielnych np. w łodygach lub korzeniach bylin. Bardziej kłopotliwa, bo związana z koniecznością regularnego dostarczania świeżej karmy jest hodowla larw żerujących na liściach. Najwięcej trudności sprawiają larwy żyjące w glebie i obgryzające drobne korzonki; prelegentowi nie udało się dotychczas opracować metody hodowli, która by zapewniała możliwość niezakłóconego rozwoju larw i rośliny żywicielskiej oraz prowadzenia równoczesnej obserwacji. Końcowa część referatu zawierała uwagi dotyczące liczby generacji w cyklu rocznym u różnych przedstawicieli rodziny Chrysomelidae. Po referacie prelegent wys-

wietlił serię barwnych przezroczy ukazujących złoża jaj różnych gatunków chrząszczy stonkowatych.

5. doc. dr habil. Jacek Michalski: "O kilku metodycznych wariantach hodowli pasożytów ksylofagów". Referat zapoznał słuchaczy z wypróbowanymi metodami hodowli pasożytów atakujących ksylofagiczne błonkówki i chrząszcze. Interesującym rozwiązaniem jest zastosowanie do tego celu zblokowanych skrzyneczek hodowlanych z wmontowaną w ścianę i wystającą na zewnątrz próbką. Skrzyneczki działają równocześnie jako pułapki świetlne. Wystające próbki zapewniają łatwą kontrolę wylotów, a zblokowanie skrzyneczek na wspólnym stoleżu pozwala na oszczędność miejsca w laboratorium. Prelegent zauważył m.in., że znajomość bionomii różnych pasożytów może pozwolić na stwierdzenie związku pasożyt-żywiciel nawet wówczas, gdy w skrzyneczce znajdują się przypadkiem larwy dwóch różnych ksylofagów lub gdy mamy do czynienia z pasożytami wtórnymi.

Ze spraw organizacyjnych najważniejsze było ustalenie tematyki i daty następnego, szóstego Sympozjum Sekcji Koleopterologicznej PTE. Ustalono temat "Wybrane zagadnienia z filogenezy chrząszczy", a jako orientacyjny termin przyjęto trzecią dekadę maja 1977 r. Miejscem VI Sympozjum ma być Sobótka w województwie wrocławskim, organizacji podjął się przewodniczący Sekcji. Jako alternatywę - na przypadek niemożności zorganizowania spotkania w Sobótce - zaproponowano miejscowość podgórską /Zawoję lub Stronie Śląskie/ z przesunięciem terminu Sympozjum na III dekadę czerwca 1977 r. ze względu na specyfikę klimatu tych okolic.

Nastąpiła ożywiona dyskusja, której najważniejszym tematem okazał się referat doc. Mroczkowskiego. Zebrani wyrazili najwyższe zaniepokojenie przedstawioną sytuacją i szczegółowo rozważyli różne warianty postępowania, które by mogło pomóc nadrobić już powstałe zaległości w zakresie gromadzenia materiałów do Katalogu oraz za-

pobiec powstaniu dalszych. W wyniku dyskusji:

- 1° Postanowiono bezpośrednio, efektywnie pomóc w uzupełnianiu krajowych danych faunistycznych. Specjaliści z różnych ośrodków podjęli się bezinteresownie sporządzać wyciągi z czasopism naukowych poczynszyszy od tych roczników, na których przerwało pracę Centrum Dokumentacji Faunistycznej.
- 2° Zwrócono się do obecnego na obradach Prezesa PTE, prof. dr H. Sandnera z wnioskiem, by sprawa "Katalogu" weszła do porządku dziennego na najbliższe posiedzenie Zarządu Głównego PTE.

W drugim dniu Sympozjum odbyła się autokarowa wycieczka do najbardziej interesujących części Roztoczańskiego Parku Narodowego. Mimo przelotnych deszczów dopisała ciepła, majowa pogoda i uczestnicy mieli sposobność zapoznać się z pięknym najmłodszym z naszych parków narodowych. Słowa serdecznego podziękowania należą się dyrektorowi RPN, mgr inż. Adamowi Kotuli, gdyż nie tylko wydatnie pomógł w organizacji Sympozjum, ale - poświęciwszy na to cały dzień - oprowadził wycieczkę, która dzięki jego cennym objaśnieniom i umiejętnemu rozplanowaniu stała się niezapomnianym przeżyciem dla uczestników Sympozjum.

Doc. dr habil. Andrzej Warchałowski

Sympozjum Lepidopterologów - Kraków, 5.VI.1976

5.VI.1976 r. odbyło się w Zakładzie Zoologii Systematycznej i Doświadczalnej PAN w Krakowie drugie, kolejne sympozjum, zorganizowane przez Sekcję Lepidopterologiczną PTE. Utworzona w 1975 r. Sekcja rozpoczęła drugi rok działalności.

Tematem wiodącym obrad był problem ochrony motyli w Polsce, które podobnie jak przedstawiciele wielu innych grup systematycznych zwierząt i roślin coraz gwałtowniej podlegają antropopresji, szczególnie na skutek zmiany środowiska naturalnego.

Wprowadzenie do dyskusji stanowiły 3 referaty. W pierwszym z nich doc. Wiczyński Krzywicki /Lublin/ omówił zanikanie motyli dziennych w Polsce. Spośród 159 gatunków motyli dziennych, stwierdzonych w naszym kraju, aż 45 gatunków zaliczyć należy do gwałtownie zanikających. Dotyczy to wszystkich przedstawicieli z rodziny Papilionidae, zaś z rodziny Nymphalidae, reprezentowanej w Polsce przez 41 gatunków, 19 wykazuje ustawiczny spadek liczebności oraz redukcję ilości stanowisk występowania.

Spośród 45 gatunków modraszków /Lycaenidae/ wykazanych z Polski, kilkanaście przejawia gwałtowny regres /np. *Lycaon helle*, *Maculinea teleius*, *Vacciniina optilete*, *Phidotes baton*, *Eumedonia chiron* i inne/, zaś *Agrodiaetus ripartii*, znany wyłącznie z okolic Krzyżanowic, Klonowa i Pińczowa na kielecczyźnie - być może - wyginął doszczętnie.

Tylko w niewielkiej części rekompensowany jest ubytek i zanikanie wielu gatunków naszych motyli przez rozprzestrzenianie się innych. Według wypowiedzi doc. Krzywickiego dotyczy to m.in. jednego z naszych kniejowców, *Erebia pharte*, którego coraz liczniej spotyka się na halach i łąkach w obrębie piętra kosodrzewiny Tatr Polskich, kosternika *Coertoecephalus silvius* i modraszka *Lysandra icarius* /=*amandus*/, zajmujących coraz to nowe obszary w kierunku zachodnim.

Kolejny referat pt. "W sprawie konieczności wprowadzenia zmian prawnej ochrony fauny Polski na przykładzie niektórych, chronionych gatunków bezkręgowców" wygłosił dr Jerzy Dąbrowski /Kraków/. W swym wystąpieniu stwierdził, że na 66 gatunków zwierząt bezkręgowych, podlegających w naszym kraju prawnej ochronie, tylko jeden, a mianowicie skójką perłorodną /*Margaritifera margaritifera*/ należy do grupy mięczaków, pozostałe 65 to owady z rzędów chrząszczy, motyli i błonkówek. Nowsze badania wykazały, że skójkę perłorodną zali-

czyć należy do mięczaków u nas wymarłych, natomiast wśród chronionych owadów obserwuje się zanikanie wielu gatunków. Wypływa stąd wniosek, że pomimo prawie 25-letniej ochrony prawnej, nie wystarcza to do zabezpieczenia egzystencji owadom, ujętym w rozporządzeniu Min. Leśnictwa z dnia 4.XI.1952 r. w sprawie wprowadzenia gatunkowej ochrony zwierząt. Świadczą o tym liczne przykłady, a do najbardziej charakterystycznych należy łos niepylaka apollo w Tatrach i Pieninach oraz żeglarka na całym obszarze kraju. O ile pierwszy ginie i zastraszająco zmniejsza areal występowania w naszych górach na skutek zalesiania odpowiednich dłań biotopów, o tyle drugi nie znajduje warunków do rozmnażania się w związku z intensyfikacją gospodarki rolnej i wypasowej /np. w Bieszczadach/, jak też niszczeniem tarniny oraz wypalaniem traw.

Tej samej sprawy dotyczyło wystąpienie inż. Edwarda Palika /Kraków/, który przedstawił w swym referacie aktualny stan ochrony niepylaka apollo w Polsce. Obaż prelegenci doszli do tego samego wniosku, że jedynie zwiększanie powierzchni i liczby parków narodowych w naszym kraju i odpowiednia w nich gospodarka mogą uchronić wiele gatunków zwierząt i roślin przed ostatecznym zanikiem. Tymczasem parki te stanowią obecnie zaledwie 0,33% powierzchni kraju, a ich rady naukowe nie zawsze chcą uwzględnić postulaty specjalistów i miłośników przyrody, jak to jest np. w przypadku niepylaka. Inż. E.Palik stwierdził w swym referacie, że wielokrotnie występował z odpowiednimi propozycjami oraz opracował szczegółowy plan zabezpieczenia egzystencji temu gatunkowi motyla w Tatrach i Pieninach. Do tego celu wystarcza bowiem zachowanie stosunkowo niewielkich powierzchni odkrytych, porośniętych rozchodnikiem, na którym gąsienica apolla żeruje. Postulaty te nie zostały uwzględnione w programach zagospodarowania parków, zaś duże połacie odkrytych zboczy górskich, gdzie występował apollo, zostały zalesione. W

tych warunkach niepylakowi w Pieninach grozi w najbliższych latach całkowita zagłada, zaś ilość jego stanowisk w Tatrach Polskich kurczy się gwałtownie i tutaj również los gatunku wydaje się być przesądzony. W związku z tym obydwaj prelegenci uznali konieczność interwencji u odpowiednich władz, jak też zaapelowali o obiektywne przedstawienie palącego problemu w fachowych publikacjach i środkach masowego przekazu.

Uczestnicy konferencji podjęli jednogłośnie uchwałę, by interesujący i naukowo udokumentowany referat doc. M. Krzywickiego o zanikaniu motyli dziennych w Polsce został przez autora przygotowany do druku w celu opublikowania w miesięczniku "Chrońmy przyrodę ojczystą". Stanowi on bowiem jeszcze jeden sygnał alarmowy, który należy wziąć pod uwagę przy wszelkich pracach prowadzących w konsekwencji do przekształcenia naturalnego środowiska człowieka.

Na zakończenie sympozjum, przewodniczący Sekcji, prof. dr J. Razowski podzielił się swymi wrażeniami z kilkumiesięcznego pobytu w Brazylii. Interesującą prelekcję autora, który m.innymi dotarł nowobudowaną szosą "transamazonika" do trudno dostępnych partii dżungli brazylijskiej wzbogaciły barwne przeżrocza.

Następne sympozjum lepidopterologów zostanie zorganizowane w 1977 roku w Częstochowie i poświęcone będzie współczesnej systematyce motyli.

Mgr Marian Bielewicz

XV Międzynarodowy Kongres Entomologiczny - Waszyngton, 19-27.VIII. 1976

XV Kongres Entomologiczny zgromadził w Waszyngtonie około 2500 uczestników z całego świata. Obrady toczyły się w licznych salach konferencyjnych ogromnego hotelu Hilton. Ocena całości tej wielkiej imprezy jest trudna. To co pozostało z idei dawnych kon-

gresów- to dwa zebrania plenarne: otwarcia i zamknięcia, na których wysłuchano dwóch referatów o treści ogólnej. Resztę, czyli cały właściwie kongres określić można jako szereg równoległych sympozjów problemowych. Niektóre posiedzenia zresztą taką właśnie nazwę nosiły. Rozważania te mogłyby doprowadzić do postawienia niebezpiecznego pytania: czy tego rodzaju kongresy nie są dziś przeżytkiem. Zrezygnujmy z tego jednak, gdyż zapadły już decyzje, że następny, XVI kongres entomologiczny odbędzie się w 1980 roku w Japonii, prawdopodobnie w Kyoto.

Podczas kongresu ogłoszono ogółem około 1300 doniesień i referatów. Przyjmując dość sztuczny podział entomologii na teoretyczną i stosowaną, stwierdzić trzeba, że ta ostatnia zdobyła trwałą już chyba przewagę. Udział doniesień z zakresu entomologii stosowanej wynosił ok. 56%. Nie oznacza to regresji na którymkolwiek z odcinków entomologii teoretycznej, wiąże się natomiast z silnym rozwojem badań w dziedzinie patologii owadów, biologicznych i genetycznych metod zwalczania, zastosowań hormonów i feromonów. Na ponad 700 doniesień z zakresu entomologii stosowanej blisko 160 przypało na biologiczne metody, ponad 50 na metody genetyczne, a ponad 40 związanych było z hormonami i feromonami /łącznie 254, co stanowi 35% tematyki "stosowanej", a 20% całości tematyki/.

Obrazy kongresu toczyły się w następujących sekcjach /w nawiasach nazwiska przewodniczących/:

1. Systematyka /H.V. Daly/
2. Genetyka /L.E. Lachance/
3. Fizjologia i biochemia /D. Feir/
4. Toksykologia /R.M. Hollingworth/
5. Ekologia /H.C. Chiang/
6. Behavior /M.S. Blum/
7. Owady społeczne i pszczelnictwo /C.D. Michener/

8. Biologiczne zwalczanie /P.S. Messenger/
9. Entomologia medyczna i weterynaryjna /B.F. Eldridge/
10. Entomologia rolnicza i zwalczanie szkodników /P.L. Adkisson/
11. Entomologia leśna /W.E. Waters/
12. Owady magazynowe /R. Davis/
13. Rozwój, stosowanie i ograniczanie pestycydów /D.L. Watson/

Odbyły się następujące sympozja:

1. Czynniki różnorodności owadów /M.S. Ghilarov/
2. Naturalne czynniki regulacji populacji owadów /C.B. Huffaker/
3. Rozwój pestycydów /R.C. Back/
4. Owady w ekstremalnych środowiskach /M.S. Mani/
5. Systemowe podejście w zwalczaniu szkodników /P.L. Adkisson/
6. Odporność na pestycydy /F.W. Whittlemore/
7. Feromony, allomony i kejomony, ich znaczenie w biologii owadów /J.M. Pasteels/
8. Osiągnięcia i innowacje w biologicznych metodach /P.S. Messenger/
9. Związki chloro lub fluorowęglowe a ozon w aerozolach /W.N. Sullivan/
10. Chemosterylizacja a zwalczanie owadów /A.B. Bořkovec/
11. Fizjologia i biochemia, interakcja między owadami a ich żywicielami /L.M. Schoonhoven/
12. Wymienne modele w przenosicielstwie chorób wywołanych przez stawonogi /R.A. Ward/
13. Owady przechowalniowe w tropikach /P.F. Prevet/
14. Genetyczne zwalczanie owadów /G. Davidson/
15. Łączność i nauka u owadów społecznych /A. Montagner/
16. Wpływ owadów na jakość środowiska leśnego i miejskiego /W.E. Waters/.

Uczestnicy kongresu nie otrzymali żadnych streszczeń. To niedociągnięcie okazało się bardzo kłopotliwe. Nie zawsze przecież sam tytuł doniesienia, czy nazwisko autora wystarczyło do dokonania właściwego wyboru wśród 13 równolegle obradujących sekcji.

Obrady toczyły się w języku angielskim, z możliwości wygłaszania doniesień w innych kongresowych językach z reguły nie korzystano.

Prof. dr Henryk Sandner

Konferencja naukowa na temat "Integracji metod ochrony roślin" -
Warna, 27.IX.-1.X.1976

W konferencji uczestniczyło kilkunastu specjalistów z krajów członkowskich RWPG. Temat ten mieści się w ramach obszernego problemu: "Poszukiwanie nowych pestycydów, wypracowanie biologicznych i innych metod ochrony roślin oraz kompleksowe badania wpływu środków ochrony roślin na otaczające środowisko".

Pierwsza część konferencji dotyczyła spraw organizacyjnych, drugą stanowiło sympozjum, na które złożyło się kilkanaście referatów i doniesień naukowych. W krótkiej informacji o konferencji przedstawię niektóre sprawy związane z entomologią stosowaną.

W toku dwudniowej dyskusji ustalono program badań na najbliższe dwa lata. Ogół polskich entomologów zainteresuje zapewne dobór zadań badawczych ściśle związanych z entomologią, a szczególnie tych, w których uczestniczą polskie placówki naukowe. Do najważniejszych zadań należy poznanie wpływu chemicznych i biologicznych zabiegów na pożyteczne elementy agrocenoz. Choć zadanie to po raz pierwszy znalazło się w planie, faktycznie próby jego rozwiązania podjęte zostały wcześniej. Należy tu wspomnieć o kilkuletnich zespołowych badaniach prowadzonych ostatnio w Polsce właśnie na temat wpływu przeciwstonkowych zabiegów chemicznych na

agrocenozy pól ziemniaczanych. W badaniach tych uwzględniono również niektóre elementy pożyteczne. Podobne badania prowadzone były w ZSRR. Plan badawczy na lata 1976-1980 jest znacznie szerszy, uwzględnia bowiem oddziaływanie różnych pestycydów, herbicydów i nawozów mineralnych na organizmy pożyteczne różnych upraw polowych i w szklarniach.

Cel badań jest jasny. Uzyskane wyniki umożliwią dalsze doskonalenie zabiegów chemicznych w ramach tzw. integracji metod ochrony roślin. Temu samemu celowi służyć będą badania nad selektywnością pestycydów w stosunku do gatunków pożytecznych w sadach, jak i badania nad dynamiką populacji owadów szkodliwych i ich naturalnych wrogów.

Duże znaczenie - zarówno teoretyczne jak i praktyczne - mogą mieć badania nad występowaniem i rozprzestrzenianiem patogenów i pasożytów najważniejszych szkodliwych owadów. Nasze wiadomości na ten temat są bardzo skromne, a zebranie szerszych informacji możliwe będzie właśnie przy współpracy międzynarodowej.

Pozostałe zadania dotyczą już bezpośrednio integracji metod ochrony różnych roślin uprawnych, w szczególności zbóż, drzew owocowych i warzyw.

Na sympozjum złożyło się 16 referatów i doniesień. W tej krótkiej informacji można zwrócić jedynie uwagę na kilka tytułów: A. Smirnowa /ZSRR/ przedstawiła wyniki kilkuletnich badań nad wpływem nowoczesnych insektycydów i akaricydów na entomofagi. S. Karadikow /Bułgaria/ omówił rolę niektórych pożytecznych elementów entomofauny sadów śliwkowych. Charizanow /Bułgaria/ przedstawił możliwości wykorzystywania feromonów płciowych w integrowanych systemach ochrony winorośli. G. Cankow /Bułgaria/ mówił o wykorzystywaniu syntetycznych feromonów w ochronie lasów. Delegaci Polski /J. Lipa i H. Sandner/ przedstawili wyniki badań nad wykorzystywaniem

wirusów, bakterii, grzybów oraz nicieni pasożytniczych.

Następne spotkanie przewidziane jest na 1978 rok w Bratysławie.

Prof. dr Henryk Sandner

III Kolokwium na temat apterygota - Södertälje, 26-28.VI.1976

Södertälje to małe miasto położone niedaleko Sztokholmu. Organizatorem spotkania był prof. B. Ödvarsson z Royal College of Forestry, Sztokholm.

Mimo, że spotkanie zgromadziło badaczy stosunkowo niewielkiej grupy zwierząt - tematyka obrad była nader zróżnicowana. Omawiano więc kolejno zagadnienia morfologiczno anatomiczne ze szczególnym uwzględnieniem mikroskopii elektronowej, dalej cykle życiowe kilku gatunków Collembola /często w aspekcie fizjologiczno anatomicznym/, pewne problemy ekologiczne, zoogeograficzne, systematyczne. Wygłoszono około 30 referatów, prawie wszystkie dotyczyły Collembola.

W krótkim omówieniu nie sposób streścić wszystkich interesujących doniesień, wspomnę więc tylko o kilku ciekawszych. Z obszernego działu anatomii i ultrastruktury na szczególną uwagę zasługiwał referat Barra'y i Poinso't /Francja/ o zmianach ultrastruktury komórki podczas anhydrobiozy, tj. szczególnego typu diapauzy powodowanej brakiem wody. Cytologiczne zmiany sięgają tu bardzo daleko, dotyczą nawet rozkładu mitochondriów i budowy retinaculum komórkowego. Autorzy jednocześnie podkreślali, jak wielkie różnice obrazu wynikają z zastosowania różnych metod utrwalania i barwienia materiału. Niewątpliwy szczyt obecnej techniki mikroskopowo elektronowej reprezentowały dwa /interesujące zresztą także ze względów merytorycznych/ referaty Dallai'ego /Włochy/ - jeden dotyczący budowy jelita u Protura, drugi zaś omawiający kutikulę u Collembola. Wydaje

się, że badania struktur kutikularnych przy użyciu stereoskopa mogą mieć duże znaczenie dla poznania filogenezy tej grupy. Najbardziej syntetyczny charakter miał referat doc. Krzysztofowicz z WJ, dotyczący morfologii porównawczej jajników u Apterygota i jej znaczenia filogenetycznego.

W części ekologicznej na szczególną uwagę zasługiwał referat Voerhelf'a, Nagelkerke i Joose udawadniający znaczenie feromonów w tworzeniu przez Collembola agregacji. Autorzy ci wykazali także, że chemoreceptory odpowiedzialne za recepcję feromonów znajdują się u Collembola na czułkach. Bardziej fizjologiczny charakter miał referat Vannier'a /Francja/ o bilansie wodnym dwu gatunków skoczogonek z rodzaju Tomocerus - jednego jaskiniowego i jednego epigeicznego. Referat ten może służyć za wzór podobnych opracowań w innych grupach owadów. Ze względów zoogeograficznych nadzwyczaj interesujący był referat Mendesa /Portugalia/ o rozmieszczeniu pewnych gatunków Thysanura w Portugalii - wiele gatunków występuje tam na bardzo ograniczonych obszarach wykazując ścisły endemizm.

Wreszcie w części systematycznej na uwagę zasługiwały referaty Betsch'a /Francja/ o filogenetycznej systematyce Symphypleona, Greenslade /Australia/ o systematyce, rozmieszczeniu i ekologii gatunków z australijskiego rodzaju Corynephoria, a także referat Massoud'a i Ellisa /Francja i Holandia/ zawierający propozycję ujednolicenia nazw poszczególnych typów szczecín.

Uczestnicy mieli też możliwość obejrzeć imponujące technicznie filmy zrealizowane i pokazane przez Bretfelda /RFN/, a dotyczące "tańca godowego" pewnych skoczogonek. Behavior seksualny jest u Symphypleona bardzo zróżnicowany i interesujący, a także ważny dla poznania filogenezy tej grupy.

Całe kolokwium poświęcone było stuleciu urodzin Prof. Dr K. Absolona, znakomitego czechosłowackiego badacza Apterygota i jednego z twórców biospeleologii. Dlatego też zamykający referat Ruska

/Czechosłowacja/ poświęcony był życiu i działalności tego badacza.

W liście skierowanym do uczestników kolokwium Prof. Delamare Deboutteville podkreślił ogromne znaczenie badań nad Apterygota dla zoologii gleby. Wydaje się jednak, że badania nad tą grupą stają się coraz ważniejsze także dla innych działów zoologii, jak np. cytochemia czy fizjologia owadów, ekologia ogólna i zoogeografia.

Na omawianym spotkaniu Polskę reprezentowały trzy osoby - Doc. dr A. Krzysztofowicz z UJ oraz mgr W. Weiner i niżej podpisany z Zakładu Zoologii Systematycznej i Doświadczalnej PAN. Poza wspomnianym już referatem doc. Krzysztofowicz grupa polska przedstawiła trzy dalsze - o budowie jelita u *Tetradontophora bielensis* /Krzysztofowicz i Jura/, o interesujących gatunkach Collembola w faunie Pienin /Weiner/ oraz o chetotaksji dwu gatunków Collembola /niżej podpisany/.

Mimo znacznej liczby referatów pozostawało wiele czasu dla spokojnej rozmowy i neoficjalnej dyskusji. Sprzyjały temu także wspólne posiłki. Nawiązano więc wiele nowych przyjaźni i odnowiono stare. Serdeczna, przyjazna atmosfera panowała podczas całego spotkania, co w zamykającym przemówieniu podkreślił prof. Tuxen.

Materiały z omawianego kolokwium mają ukazać się drukiem w osobnym zeszycie *Revue d'Ecologie et de Biologie du Sol*.

Dr Andrzej Szeptycki

KĄCIK AMATORA

O współczesnych amatorach, kierunkach i metodach ich pracy oraz pomysłach w entomologii

W Polskim Towarzystwie Entomologicznym, dawniej zwanym Polskim Związkiem Entomologicznym, od zarania jego istnienia skupia się znaczna grupa entomologów-amatorów. W przeglądzie historycznym

działalności tej organizacji z łatwością zauważa się efekty ich działalności, wyrażające się opracowaniem wielu samodzielnych publikacji, zwłaszcza faunistycznych. Taka struktura organizacyjna Towarzystwa przyczyniała się do wzbogacenia i nadal może wzbogacać rozwój entomologii. Włączenie się amatora do ściślejszego tematu "niefaunistycznego" ma małe szanse powodzenia, gdyż nie dysponując lub nie korzystając z kosztownych, precyzyjnych przyrządów i aparatury nie będzie mógł sprostać zadaniu. Pojawiają się wprawdzie czasem i tego typu publikacje, są one jednak wynikiem wielkiego wysiłku, wyrzeczeń, cierpliwości. Korzyść osobista z tej publikacji zarówno w sensie materialnym jak też pozamaterialnym nie rekompensuje poniesionego trudu - pozostaje tylko symboliczna satysfakcja.

Spostrzeżenia amatorów mogłyby być wykorzystane w opracowaniach faunistycznych entomologów-profesjonalistów jednakże ci ostatni nie zawsze zasięgają informacji od amatorów.

Przykładem dobrze pojętej roli ruchu amatorskiego w entomologii i jego wykorzystania jest praca faunistyczna mgr M. Bielewicza "Motyle większe /Macrolepidoptera/ Bieszczadów Zachodnich i Pogórza Przemyskiego" opublikowana w Roczniku Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu, Przyroda, zeszyt 7.

Wreszcie należałoby wspomnieć o metodach pracy i pomysłach, których narodziło się sporo, choć nie wszystkie zostały dotychczas opublikowane. Do zestawu najważniejszych metod zalicza się tradycyjne łowienie owadów do siatek i czerpaków, "na światło", na różnie sporządzone przynęty, hodowle, wyszukiwanie w naturalnym środowisku. Z pomysłów amatorów należy wymienić:

- Pułapka--automat z przynętą, samoczynnie zamykająca się i otwierająca co pewien czas z równoczesnym wstrzyknięciem dawki trucizny, poczem przerzucaniem zatrutego owada do oddzielnego magazynku. Pomysł amatora St. Forysia.

- Składany statyw /rama/ wmontowany na dachu samochodu, służący do zawieszania ekranu. Pomysł St. Forysia.
- Wielokrotnie składana obręcz siatki entomologicznej. Pomysł St. Forysia i B. Jabłońskiego.
- Trzyczęściowy, przenośny i rozkładany pojemnik do hodowli owadów oraz stacjonarny punkt odłowu owadów. Pomysł autora tekstu tego artykułu.
- Preparowanie /rozpinanie/ motyli na podkładach szklanych. Pomysł B. Rozkruta.
- Gablota entomologiczna z przesuwanymi metalowymi listwami, na których są rozmieszczone okazy owadzie eliminująca szkodniki muzealne. Pomysł St. Forysia.
- Lampa sodowo-rtęciowa bez oprawy szklanej co zwiększa efekty odłowu, Pomysł J. Rudnego i Z. Czerwińskiego.

Być może lista metod i pomysłów jest bogatsza. Chętnie przeczytamy o nich w następnych Biuletynach, na łamach tegoż kącika.

Grupa entomologów a wraz z nią autor artykułu spodziewa się poprawy stylu pracy w przygotowaniach publikacji faunistycznych.

Odrębnym problemem są zagadnienia ochrony przyrody. Na ten temat autor zamierza wypowiedzieć się osobno proponując tytuł "Entomolog-amator, kolekcjoner i faunista a ochrona przyrody". Do zredagowania artykułu chętnie wykorzysta wszelkie korespondencje innych amatorów, których zaprasza do współpracy.

Korespondencje prosi wysłać pod adresem: Bolesław Szczepański, Osiedle im. J. Tuwima, ul. Klonowa 2b/13, 41-100 Siemianowice Śl.

Bolesław Szczepański

SKRZYNKA ŁĄCZNOŚCI NAUKOWEJ I OGŁOSZENIA

Odstąpię binokular/mikroskop stereoskopowy/

produkcji PZO. Jest on wyposażony w 2 pary okularów /12,5x i 17x/ oraz 3 pary obiektywów wymiennych /1x, 2x i 5x/ co daje 6 kombinacji powiększeń /od 12,5x do 85x/. Orientacyjna cena - około 2.500 zł.

Adres: Cezary Rojewski, ul. Szymanowskiego 11 m 80, 42-200 Częstochowa.

Wymiana zagraniczna

Uprzejmie proszę o umieszczenie następujących komunikatów, dotyczących wymiany zagranicznej:

1. Jean Mennessier, B.P.-532 Rabat-Chellah, Rabat, Maroc.

Poszukuje rzadkich okazów paleartyki /Rhopalocera/ oraz nast. gatunki: *Oeneis jutta*, *V.v-album*, *xantomelas* i *Colias chrysotheme*. Oferuje: motyle Francji, Maroka, Hiszpanii, Włoch, USA i Japonii. Język francuski.

2. Dan van Katwijk, Eisenhowerlaan 10, Harderwijk, Nederland-Hollandia.

Poszukuje: *Coenonympha fettigi*, *mangeri*, *mongolica*, *sinica*, *symphita* oraz *Tullia viluensis*. Poza tym wyłącznie w kopertach *achine*, *hero*, *dryas*, *tullia*, *Lyc. dispar*, *Po. eroides*, *Col. myrmidone* i *Arg. laodice*.

Oferuje okazy Włoch i Francji: *Zygaenidae* /6 gat./, *Erebia* /10 gat./, wiele perłowców i przeplatek, 8 gat. *Satyridae*, m.in. *ferula* i *arethusa* oraz pewną ilość *Parn.apollo*.

Język holenderski lub niemiecki.

Henryk Sudolowicz

50-950 Wrocław 2, skr. poczt. 805

Poszukuje książki

Schneider G.T. - Symbolae ad Monographiam generis Chrysopae
Leach., Wratislaviae, 1851.

Proszę o informacje: Doc. dr habil. Czesław Kania, Instytut Ochrony
Roślin AR, ul. Cybulskiego 32, 50-205 Wrocław.

Poszukuję "Kluczy..."

Cz. XXVIII, Diptera, zesz. 14a /Romaniszyn: Larwy Chironomi-
dae/, zesz. 77 i 78 /Kozłowski: Hippoboscidae i Nycteribiidae/.
Kupię je lub zamienię na: cz. XVI; cz. XIX z. 8, 11-12, 14, 23, 24d,
43-44, 64, 87, 98e; cz. XXIV z. 68d; cz. XXVII z. 41a, 41b - ew.
inne - do uzgodnienia.

Proszę o wiadomość pod adresem: Dr W. Mikołajczyk, ul. Wilcza 64,
00-679 Warszawa.

Nowości wydawnicze

Z. Gołębiowska, J. Nawrot - Szkodniki magazynowe. Warszawa
1976, PWRiL. Wydanie I, 274 strony, cena
zł 48.-

Nauka o chorobach i szkodnikach roślin oraz technika ich zwalczania.
Praca zbiorowa. Podręcznik dla studentów akademii rolniczej. Warsza-
wa 1976, PWRiL. Wydanie II poprawione i poszerzone, 608 stron, cena
zł 95.-

SPIS TRESCI

KOMUNIKATY

XXXV Zjazd PTE	3
Sprawozdanie ZG PTE za okres: 1.IX.1974-30.VI.1976 /skrót/.	3
Wnioski Walnego Zgromadzenia.....	17
Nowe Oddziały Towarzystwa /Kielce, Pszczyna/.....	18
Nowi Członkowie.....	19
Komunikat o działalności Sekcji Owadów Społecznych PTE	20

KRONIKA ODDZIAŁÓW

Nowe Zarządy Oddziałów PTE	22
----------------------------------	----

INFORMACJE WYDAWNICZE

Polskie Pismo Entomologiczne	24
------------------------------------	----

ENTOMOLOGIA W POLSCE I ZAGRANICA

Doc. Dr hab. Janina Honczarenko /1909-1976/	27
Antoni Drozda /1903-1976/	29
II Międzynarodowe Sympozjum poświęcone owadom społecznym ..	30
Sprawozdanie z zebrania naukowego Sekcji Ent. Rolniczej ...	35
IV Sympozjum Sekcji Entomologii Leśnej	37
Sprawozdanie z Sympozjum Sekcji Ent. Rolniczej	40
V Sympozjum Sekcji Koleopterologicznej	44
Sympozjum Lepidopterologów	47
XV Międzynarodowy Kongres Entomologiczny	50
Konferencja naukowa w Warnie	53
III Międzynarodowe Kolokwium poświęcone Apterygota	55

KĄCIK AMATORA

O współczesnych amatorach, metodach ich pracy, pomysłach ..	57
---	----

<u>SKRZYNIKA ŁĄCZNOŚCI NAUKOWEJ I OGŁOSZENIA</u>	60
--	----

